

אזרחי של עירלם

חודש אדר

ע"ש מרן שר התורה רבינו עובדיה יוסף זצוק"ל

גליון חודשי | מס' 218 | אדר תשפ"א | מוקדש לעילוי נשמות הטהורה של מרן שר התורה רבינו עובדיה יוסף ב"ר יעקב גורג'יה זצוק"ל זיע"א

משל ותמשל

• תפילת יעקב אבינו ע"ה •

"וּמְרַכְּזֵי יְדַע אֶת כָּל אֲשֶׁר נִעְשֶׂה וְיַקְרַע מְרַכְּזֵי אֶת כְּגָדָיו וַיִּלְבֹּשׂ שָׂק וַאֲפָר וַיֵּצֵא פָתוּךְ הַעֵיר וַיִּזְקַק יְעֻקָּה גְדֻלָּה וּמְרָה" (אסתר ד, א). "יעקה" גימטריא "יעקב", רמז בזה, שמרדכי הזכיר את תפילת יעקב כשהיה ירא מאחיו עשיו, והתפלל "הצילני נא מיד אחי מיד עשיו... פן יבוא והכני את על בנינו", הצילני נא מיד ר - לאשר תיבות המן, שצפה יעקב אבינו ע"ה ברוח הקודש שעתיד המן לגרום להשמד להרוג ולחלצו את על בנינו, ודאג פן לא יהיו באותו הדור גיבורים לעמוד בפניו, והתפלל על ישראל.

וכן אמרו במדרש (מד"ר פ"ו וישלח פרשה ע" ס"ו): ה' הצילני נא מיד אחי מיד עשיו, אג, הצל את בני לעתיד לבוא, מפני בני בניו של עשיו. אמר רבי יוחנן: וכולו ביוצאי ירכו של עשיו הכתוב מדבר. כן יבוא והכני את על בנינו, ואתה אמרת "ואותו ואת בנו לא תשחטו שינוי אחד". עד כאן. וכל זה רמז להמן שגזר כן.

עוד אמרו במדרש (מד"ר שם ס"א): אמר רבי שמואל בר נחמני כוונתו רבי יונתן: ראויה הו' ישראל לכלה בימי חסן ושלום, אילולא נסמכה דעתה על דעת יעקב אביהם. עד כאן.

עוד אמרו במדרש (מד"ר פ"ו וישלח פרשה ע" ס"ו): וישא יעקב עיניו וירא והנה עשיו בא, באותה שעה נשא יעקב את עיניו, וראה את עשיו שהוא בא "מרחוק", ותלה עיניו למרום וזכה, וביקש רחמים מלפני הקדוש ברוך הוא. ושמעו תפילתו, וראה את דמעתו, והבטיחו שהוא מושיעו בזכותו של "יעקב", שנאמר "ענן ה' ביום צרה, ישבגן שם אלהי יעקב". עד כאן.

ולכאורה, מהו זה שאמרנו שנשא יעקב את עיניו וראה את עשיו בא "מרחוק", ומה הכוונה שהוא מושיעו "בזכותו של יעקב"? **אלא נראה**, שהכוונה על המן הרשע, שהיה רחוק כמה דורות מעשיו. וזכה לתרום מה שהקשו המפרשים, למה היה ירא, והלא יעקב אבינו ע"ה היה גיבור גדול, כמו שכתוב "ויגש יעקב ויגל את אלוהיו מעל פי הבאר", ואמרו חז"ל (צ"ע יב): כאדם שהוא מעביר פקק מעל פי צלוחית, ואם כן למה היה ירא מעשיו אלא, אף שהיה יעקב אבינו ע"ה גיבור ואיש הלכות, ראה "מרחוק" את זרעו של עשיו - המן הרשע וחבריו - אף גזורים גזרות על ישראל, ועל זה נשא עיניו למרום וזכה, והתפלל לה' יתברך, והבטיחו הקב"ה שהוא מושיעו את זרעו "בזכותו של יעקב".

המגיד מדובנא צ"ל, הסביר את הדברים על פי משל:

בעיר אחת פרצה מגיפה של חולי במחלה מדבקת, ורבים מהתושבים שכבו על ערש דוד, ואין שם רופא מומחה להעלות ארוכה למחלתם. והשר הממונה על העיר - היה מתגורר בעיר אחרת, אשר הייתה רחוקה הרבה מן העיר הזו. אמנם לשר - היה רופא מומחה ויפה כבוד, והנה, בעיר הזו שפרצה בה המגיפה, התגורר איש חכם ועשיר גדול, אשר השר היה אוהבו ומעריצו מאד, ובעבורו היה השר מוכן לשלוח אליו את רופאו האישי. אך אותו האישי היה ברז, וזכה ולידו היה לו שום צורך ברופא, אך היה צר לו מאד על אנשי מקומו, אשר הם נמקים במחלתם, ואין להם עזר ומושיע. מה עשה? כנס לביתו והיה גונח וצוח: "אוי ראשי, אוי ראשי, אוי ראשי, וקלע מי ירפאנו, וקלע מי ירפאנו שלחו בני ביתו שליח מיוחד אל השר, לומר לו שידידו החכם הנכבד חלה מאד, ומבקשים שיאול לשלוח בהקדם את רופאו האישי להחיש לו ארוכה ומרפא."

בינתיים, היו בני הבית המומים ומשתוממים על החולי אשר פנה את אליהם ויאמר: "אולי חסרי לב! האם אתם חושבים שבאמת אני צועק על מחלתך, והאם בעבורי ציונותי לקרוא את הרופא? הלא באמת אנכי בריא וחזק, אבל אנתח נפשי ומינתני לבי היא על אנשי עירי ושער מקומי, אשר חולים אנושות, ואין מי שירפאם אלא רק רופאו של השר, אשר לא יסכים לבוא אלא רק בשבילי, ובבואו לרפאני - יחיש מפלט גם להם."

והנמשל יעקב אבינו ע"ה צפה ברוח קדשו את אשר עתיד לקרות לבניו באחרית הימים, באין גואל ומושיע, וזכות משיחיהם. דלה מאד, ואינם כדאים להפיק רצון מה' יתברך להושיעם בזכותם. על כל הקדים לגלגל עליהם מידת הרחמים. אך תחילה התפלל על עצמו, שיעילו ה' מעשיו הרשע ומתנהו. והרי הקדוש ברוך הוא מתאוה לתפילתם של צדיקים (יבמות טז), ואם כן כאשר התקבל תפילתו על עצמו ברצון, על התקבל גם תפילתו על זרעו וצאצאיו, מה זרעו בחיים אף הוא בחיים, כי מעשה אבות סימן לבנים. והו' שטיים הקדיש ברוך הוא והבטיחו, והושיעם "בזכותו של יעקב", שנאמר "ישבגן שם אלהי יעקב".

ואף מרדכי שידע את כל אשר נעשה, הזכיר נכסא אבות - זכותו של יעקב אבינו ע"ה, אשר זמרתו חוקקה ככותב הכבוד, וזנקתו נשבעה בשמי מרומים, וזכר הקדוש ברוך הוא הבטחתו ליעקב, והושיע את ישראל מיד המן הרשע. כן יושיענו ויגאלנו מהרה גאולת עולמים. אמן. (חזון עובדיה - פורים ע"מ רצד)

מעשה רב

• נס פורים במחיצת המגיד מקוד'ניץ •

עני מרוד היה אותו כפרי, אביון מהודר 'למהדרין מן המהדרין'. בקתתו הרעועה הייתה מטה לפול, פרוצה מכל עבר, חשופה לקור ולשלג בימות החורף הקשים, וחשופה לחום של ימות החמה.

גם ביתו פנימה היה ריק מכל תוכן. רהיטים אשר בשם 'רהיטים' יקראו - היו בבחינת 'בל יראה ובל ימצא' בבית זה. מטבחו ריק מתוכו. בקושי היה לו לחם לפי הטף לפעם אחת ביום. ואם הגיעו ימים קשים יותר, אזי עוללו 'שאלו לחם ואין'. בימים שכאלו היה הוא וכל בניו נמים את שנתם כשבתם ריקה מכל מאכל אשר יאכל. וכיון שכך, גם הידיעה כי יום פורים היום לא שמחה אותו, אלא הוסיפה לו עוגמת נפש מרובה על עוגמתו.

בכל בתי ישראל מתכוננים בצעהל למצוות היום, מכינים מגדלות ומטעמים למשלוח מנות וסעודת החג, ואילו הוא - ביתו לליבו ויקים מכלום. ברגלים כושלות משים הוא לדרך פעמיו ללכת אל העיר קוד'ניץ הסמוכה, לפחות ישמע 'ברוב עם הדרת מלך' את מגילת אסתר כדת וכדין.

שמחה עליאית קידמה את פניו בהיכנסו לבית מדרשו של המגיד הקדוש **רבי ישראל מקוד'ניץ**, חסידים ואנשי מעשה אשר באו לשלוט בצל רבם ביום גדול זה, הסתובבו בפנים קורנות וצוילים ושמחים בשמחת היום. אבל הוא התהלך ביניהם כאבל בין חתנים וראשו בל עמו, שקוע בצרותיו, וטרוד בדאגותיו, מבלי יכולת להסיח דעתו מהם.

ואולם, מיד כששמע את קריאת המגילה יוצאת בקדושה ובטהרה מפי המגיד הקדוש, החלה רוח אחרת תלפמו. האש הלהטת - ששכה את נפשו אחריה, עד ששכח את כל טרדותיו. והשמחה הקדושה הדביקה גם אותו, ורגשי שמחה ועליצות מילאו את חדריו ליבו.

לאחר התפילה, ניגש אליו המגיד הקדוש ונתן לו שלום, ופנה אליו בשאלה ותבא: "הרי אתה יושב בכפר פלוני הסמוך לכאן, ואיך זה שלא הבאת משלוח מנות' כדת היום?"

ונהל הכפרי מאד, ולפניו נעתקה מפיו. הרי אף לחם לפי הטף אין לו בביתו, וכי כיצד יוכל לקדם את פני הרב במשלוח מנות? אלא שתוך כדי כך, נענתה המגיד ואמר לו: "הלא פורים היום, התחבם נא לבוא עמנו אל הבית לשלוח מעט לכבוד היום".

התלווה הלה עם בני החבריא קדישא שעלה אל בית המגיד, שם כדוהו בין שרף ומגדנות, ויצא משם שמח וטוב לב. **מרום** שמחה על שזכה לשלוח בבית המגיד יחד עם החסידים המופלגים בני העליה, התרוממה רוחו בקרבו והרהיב עוז בנפשו. נכנס אל בית סוחר היין בקול צוללה "פורים שמח", ופנה אל סוחר היין בבקשה ליתן לו בקבוק יין חולה, ואמר לו: "הנני סוחר ובטוח שאוכל לשלם בקרוב, אך גם אם לא - הרי פורים היום..."

נרצה הסוחר ונתן לו את מבוקשו. **מואשב** מהצלחתו, פנה משם אל חנות הפירות, וכמעשהו בראשון כך מעשהו בשני. פנה אל המוכר וביקש ממנו כמה תפוחים גדולים בהקפה, ואמר לו: "הנני סמוך ובטוח שאוכל לשלם בקרוב, אך גם אם לא - הרי פורים היום..." גם הירקן נהנה מדבריו ונתן לו.

משם יץ בשמחה גדולה אל בית המגיד, ניגש ונתן למגיד את כל אשר בו, באומרו: "נהנה הבאתי לרבי משלוח מנות כדת". האיר לו המגיד הקדוש פנים: "טוב עשית" - אמר לו - "אבל תזכור שבכל שנה ושנה עליך להביא משלוח מנות, כמו שעושים כל בני הכפרים שבסביבה".

מששב הכפרי העני לביתו אשר בכפר, ונעצר לרגע וחשב לעצמו: 'הן בני ביתי עטופים ברוב אונים ויודעים כולל משמחת הפורים, למה שלא לעשה כן גם לביתי ואשמח גם אותם...' ו**ממחשבה** למעשה, ניגש אל בית החזינה, וביקש שימזוג לו מידה יין שרף בהקפה, באומרו: "בטוח אני שאוכל לשלם מחירו בהקדם, אך גם אם לא - הרי סוף כל סוף פורים היום..."

לאחר שקיבל את מבוקשו, פנה אל בית האופה, וגם שם דיבר כדברים אלה, בבקשו כיכר לחם בהקפה. משקיבל גם את זאת, הוסיף ללכת אל חנות המזון, שם ביקש כמה דגים מלוחים... **כאשר** דינו מלאים כל טוב מיהר לחזור חיש לביתו שמח וטוב לב. ואם ביציאתו מביתו נעגמה עליו נפש, הרי שבביאתו נשא ליבו את רגליו ושמחה ובעלה. כאשר הגיע לפתח ביתו, פצח בקול רינה "פורים היום" "פורים היום"...

בני ביתו וילדיו עמדו משתוממים ונדמהים, ולא ידעו מה היה חששו שמה ח"ו נשתבש דעתו עליו. הרי מכירים הם אותו מימים ימימה, ומעולם לא ראוהו שמח כל כך, תמיד מתהלך הוא סר דרוג ועגנת צבב שרויה על פניו, וקבועו לשמחה מה זו עושה. **אלף** שאלו אתו כלתו לחם לחשוב הרבה. מיהר להוציא את הלחם והמאכלים, וערך את השולחן לפניהם, באומרו: "אכלו ושאו וייטב לבבכם, שהרי פורים היום". מיד השתרו כלם והסבו אל השולחן, כיון שאכלו ושבעו, הוסיפו לשלוח כמה כוסות יין

כדת היום, ונתמלאו ששון ושמחה וקמו לרקד. כך עמדו ורקדו ברוב רינה וצהלה שעות ארוכות אל תוך הלילה...

לפתע, קול דפיקות עזות נשמעו בדלת ביתם. האשה מיהרה לשאלו את מי מבקשים, וכאשר שמעו כי מאחורי הדלת עומד אחד משכניהם הערלים, נענה הבעל ואמר: "הנה הם כבר מתקנאים בשמחתנו ובאים להפריע, מוטב שלא תפתחי את הדלת". אלא שהדפיקות לא פסקו, עד שנענתה האשה ואמרה שהיא מכירה את קול הערל שמביא להם ירקות מזמן לזמן, והלכה ופתחה לו.

כיון שנכנס הערל לביתם, נדהמו לראותו חבול ופצוע, וכולו זב דם רב. מיד מיהרו לרחוץ את פניו ולחבוש את פצעיו. הושיבורו ליד השולחן ונתנו לו פת לחם וכוסית י"ש להחיות את נפשו ולהשיב את רוחו.

לאחר שאכל ושתה והטיב את ליבו, סיפר להם, שבנו יחידו כעס עליו והתקוטט עמו והכה מכות רצח והשליכו החוצה מביתו, ואמלא שהם פתחו לו - הרי כבר היה מת מאב המכות וגודל הקור. ועכשיו - סיים הערל את דבריו - שבני נהפך עלי לאכזר ורוצח, ורק אתם ריחתם עלי להציל את נפשי, וגמרתו בדעתי שהוא לא ייהנה לכם מכל רכושי הרב שצברתי בעמל כפיי, אלא את הכל אניקם לכם.

אז פנה אל היהודי ואמר לו: "בא עמי אל היער, ואראה לך את מקום המטמון ששם החבאתי את כל רכושי. הן אמנם היה בדעתי לגלות אותו לבני קודם מותי, אבל עכשיו אגלה אותו רק לך, כדי שיהיה בשבילכם לבד במתנה, ולא יהיה לבני הסוחר כל חלק בזה". תיכף ומיד קמו שניהם לצאת אל היער, שם הראה הערל ליהודי את האילן שחתתיו הטמין את אוצרו.

לא עברו ימים מועטים, ואותו על שלל התאושש מעוצמת המכות שספג - התפגד ומת. מיד כאשר שמע הכפרי את הבשורה, יצא אל היער ופטר במקום הסמוך, ומצא את המטמון ונתעשר עושר גדול שהפסיק לו ולזרעו אחרי.

ואכן, מאותה שנה ואילך קיים הכפרי את דברי המגיד הקדוש כאשר חזה ואמר לו ברוח קודשו. ומידי שנה בשנה היה עולה אל הרבי, ומגיש לו 'משלוח מנות' כראוי וכיאה מתוך הרחבה גדולה. (ע"פ ספרו של צדיקים)

• בזכות לימוד התורה •

צריה יום הפורים בחוצות העיר בעגדיו שבפולין רבתי, כולם טרודים ועסוקים בסעודת פורים ממצות היום, ומכל בתי ישראל נשמעים קולות שמחה וצהלה.

רק צעיר אחד עולה קול ניגון חרישי, קול רינתה של התורה הקדושה. בניגון הקיים לעד ואינו פוסק עולמית.

היה זה ביתו של הגאון הקדוש **רבי זאב נחום** זיע"א (לימים אב"ד ביאלא), מהאריות שבבני היכלא קדישא, שאף בעיצומו של יום הפורים - לא פסק פומיה מגידסא, וישב והגה בתורה בהתמדה עצומה.

לימים סיפר רבו ומחוטנו הרה"ק **רבי מנחם מנדל מקוקצק** צ"ל, על הרעש הגדול שנעשה בשמים בזכות לימודו של רבי זאב נחום בשעה טרודה זו. באותה שעת בין הערביים של יום הפורים, איתרע מילתא שכל גאונים ולומדי הדור - היו טרודים במצוות היום, ולא היה אף אחד שישב ועסק בתורה, ונמצא שכל העולם עמד באותה שעה רק על לימוד תורתו של רבי זאב נחום.

ועל אותה שעה - סיים הרה"ק מקוקצק - העניקו לו מן השמים את בנו הגדול, הרה"ק **רבי אברהם מסוקטשוב** צ"ל בעל ה'אבני נזר' וה'איגאל טל', (ע"פ אבירי הרועים)

• משלוח מנות תורני •

לפני כחמש מאות שנה, בתקופת מרן ה'בית יוסף', חי בצפת הגאון המקובל **רבי שלמה הלוי אלקבץ** צ"ל - מחבר הפיזוט "לכה דודי".

רבי שלמה, בן של קדושים היה, בנו של הגאון רבי משה הלוי אלקבץ צ"ל. והיה מן החבריא קדישא של מרן הבית יוסף.

מספרים כי בשנת רפ"ט, בא רבי שלמה בבית האירוסין, עם אחת מבנות רבי פ"ט, והנה שלמה ברבי קובי רבי פורים מתנה לכלה לכבוד פורים, והוריו החתן עניינים מרודים היו, ולא היה בידם מאומה לשלוח לכלל.

ההורים התעצבו אל ליבם, אבל בנם החתן רבי שלמה הרגיעם, באומרו להם כי עד פורים תהיה בידם מתנה נכבדה עבור הכלה.

ראש חודש אדר

משנכנס אדר מרבין בשמחה (תענית סט כ"א), "וצריך להתבונן הרבה בזה, ולהרבות את השמחה מדרגות רבות, כי על ידי התחדשות השמחה בכל דרגה - תגדל הכרת הטוב ותתברר הנדיבות והאהבה. ומתחילים כבר בראש חודש - לגודל ההכנה הנדרשת, וממשיכים בעבודתו זו מיום ליום" (מכתב מאליהו ח"ב עמ' 125).

ענין גדול להתפלל בראש חודש אדר שתתקבלנה תפילותיו (תורת החוזה מלובלין ר"פ תרומה).

חודש אדר

בחודש אדר יש כח גדול לישראל, שאפילו בהבל פיהם בלבד - ימתקו כל הדינים והגבורות והרוחות הרעות שלא ישלטו כלל וכלל בעולם (מאור ושמש).

י"א ו"ב ו"ג באדר

ענין יום הכניסה, יש לומר על פי מה שהגיד כ"ק הרבי ר' יצחק זלה"ה מווראקא, ש"א י"ב ו"ג באדר - שלשת ימים אלו - הם דוגמת שלשת ימי ההגבלה למתן תורה, כן בפורים - דהדוד קבלוה בימי אחרשו. עכ"ד. (שם משמאל תצוה תרפ).

תענית אסתר

בזה יובן י"ג זמן קהילה לכל האי' (מגילה ב), שהתענית זה - שייך ודווקא בזמן הזה, להקהיל ולתקון השלום כמו שעשתה אסתר 'לך כנוס' וגו', ועל ידי זה זכו לגאולה, כן נזכה במהרה בימינו לגאולה שלימה (תולדות יעקב יוסף, באות ח).

י"ג זמן קהילה לכל האי' ולא צריך לרבינו (מגילה ב), היינו - שביום י"ג אין צריך להמשיך מ"ג מדות הרחמים מרב חסד, כי אם הקדוש ברוך הוא בעצמו אומר 'למעני למעני' (שארית ישראל).

ימי הפורים

פורים אתקריאת [=נקרא] על שם יום הכפורים, דעתידים לאתענגג בה ולשונוי ליה מעיני לעונג [=שעתידים להתענג בה ולשונו מעיני לעונג] (תקוני זוהר תיקון כא).

עדיף יומא דפוריא - כיום שניתנה בו תורה (מרדכי ספ"ק דמגילה).

הקדוש ברוך הוא עשה עמנו נסים ונפלאות בזמן ההוא, וביטל מחשבתו (של המן), ולא עוד אלא שאותו הארה בחיטונו שנתיה תמיד בזמן הזה (פרי עץ חיים) שער הכפורים (ה).

במגילה כתוב 'הימים האלה נזכרים ונעשים בכל דור ודור', רצה לומר, ימי הפורים הראשון שהיה בימי מרדכי ואסתר - הם נזכרים, דיינו בחינת 'זכר' - להשפיע לכל הדורות הבאים מהארת הנס שנתגלה אז (אורח לחיים פר' בא).

מרדכי ואסתר - כמו בינם הכפורים (מאור ושמש).

והוא רמז שנותנין טיעון מן השמים בפורים לכל מי שפושט יד לבוא להיטהר, אף שעדיין איננו ראו, אם רק מקבל על עצמו להבא (שם משמאל תערד).

ומאחר שכן, במקום גילה - שם תהא רעה, לעשות מצוות היום באימה רבה, ושמחת עולמך שמחה של מצוה, ולא תהיה עדת ה' אל גיל כעמיה 'השונים' במזרחי יין, שחוקו וקלותו מאד מאד מבלי משים ידית ה', וחי' עלה על לבם כי ביום הפורים הותנו האיסורים... ואיך גישה פנינו לשלם רעה תחת טובה... **ובענין הערב פשוט, שאם כל ישראל ביום הזה - אשר על דבר עמלק לטבח יובל, ונפל שמה הרע הזה - היו נוהגים בסדר קדושה, והשמחה היתה מקודשת לשמים, ויתר היום היו עוסקים בתורה כל אחד כפי שיעורו - היינו נגאלים בשכר זה גאולה עולם וימחה זכר עמלק**, כי היום הזה אשר החל לנפול ונפל ממנו עם רב, אם היינו מתאמצים בתורה ובמצוות כהיום הזה, רעה תבוא ויבחה על זרע עמלק עד כלות אותם, וכל זאת עולה. ובמח הצדקה שמרבית היום, ובכח עבודותינו להש"ת היום, אין ספק שהיתה מפלת עמלק גמורה, ותפרה ישע גאולה שלימה (מרוח החיד"א ז"ל בספרו לב דוד פ"ט).

מקרא מגילה

בשל ונשנה בימי הפורים - מתנוצץ המוחין עלילין דרך המלכות, ועל ידי זה כוללים הצדיקים לטבל כל גזירות רעות, מחמת שנפתחין אורות הקדושים והמשכת חסדים - כמו שהיה בימי מרדכי ואסתר ושנעשה להם נסים. וזאת היתה בקשתה של אסתר 'כתבוני לדורות' (מגילה ז), רצה לומר, שגם לדורות יהיו כוללין להמתק הגבורות ולהמשיך חסדים ואורות קדושים על כנסת ישראל - על ידי קריאת המגילה בימי הפורים (מאור ושמש).

ומעתה יתלהב לב האדם בקראו המגילה, וכיון בקראו ובשמוע המגילה שמעתה מקבל עול תורתו ומצותיו, כמאמר חכמינו ז"ל 'קיימו מה שקבלו כבר', וכפי אשר ביארנו, לכן יכין את עצמו מה שחלף ועבר אין, ומעתה הוא מקבל עליו עול תורתו ומצותיו יתברך שמו, לכן אמרו בזה הקדוש (עני תיקוני זוהר, תיקון כא): "יום כפורים - שהוא כמו פורים", כלומר שהארת יום כפור הוא מטורה וחושבנו מכאן והלאה, כמו שאמר מדרש (תנומא, אמוה ב) 'ולקחתם לכם ביום הראשון' - ראשון לחשבון עונות, כי העיקר האורות יום הכפורים

לקנות לב חדש לעבוד אותו, כמו שתיקנו למען נחדל מעושק ידינו ונשוב לעשות חקי רצונך. כן בפורים מה שחלף ועבר אין, ומעתה מקבלין עלינו עול תורה ומצות יתברך שמו כמ"ש, וגם כי בפורים ביארנו שהטבעים נודדו על ידי קריאת המגילה ומיאר בעולם הזה כמ"ש (שמות, ל, כג) 'בשמים ראש' - מאיר זכאי. וביארנו על ידי קריאת המגילה נודדו העולם הזה, ולכן נעשה בתוך הטבעים, וקיימו מה שקבלו כבר (קדושת לוי, קדושה א' פורים).

עינייהם של עניים נשואות למקרא מגילה (מגילה ד), יש לפרש על פי מה שאמרו חז"ל (מדרים מא) 'אין עני אלא בדעת'. והיינו, עיניהם של עניים נשואות למקרא מגילה - שעל ידי קריאתה ישנו דעת (חידושי הר"ם).

מתנות לאבינונים

בכל שנה ושנה בהגיע ימי הפורים - מתגלה מחדש אותה ההארה שהיתה בימי מרדכי ואסתר כנודע למשכילים, ולכן מצוה עלינו להרבות בצדקה ביום הזה - בכדי לקיים אותה ההארה (אור המאיר).

במתנות לאבינונים בתוספת מרובה לכל הפושט יד - נקצץ ידי עמלק ראשית גוים, בכל פורים מעט מעט, עד 'אחריתו עדי אובד' (ור זהב).

זקני הקדוש מרוזין צ"ל היה אומר: יום כפורים - נמצא כי פורים גדול מיום כיפור. והטעם, כי יום כיפור - מכפר רק לשבים, ופורים - בין לשבים ובין לשאינם שבים, כי בפורים לכל הפושט יד נותנים לו. עכ"ד. ויש לומר, כי זה יצא להם ממה שאמרו חז"ל (מגילה ז) 'קיימו וקיבלו' - קיימו למעלה מה שקיבלו למטה, למטה - קיבלו לתת מתנות לכל דורש בלי הבדל, וכן קיימו למעלה, ולכפר לכל בין ראוי ובין אינו ראוי (ישמעל ישראל מטשארטקוב).

משלוח מנות

זהו יש לומר הרמז במצות משלוח מנות איש לדעהו שתיקנו הבית דין של מרדכי הצדיק, לרמז שכל אחד מ ישראל ישלח לרעהו, כי כל אחד בפני עצמו - אין ביכולתו אפילו אחר כל ההכנות לקבל אור תורה הקדושה, רק על ידי שהוא שולח לחבירו וחבירו לחבירו - ומתאחדים כולם ונעשים כללות אחד ועל ידי זה אפשר לקבל תורה הקדושה (מהר"ד מנעלזא - ליקוטי אמרים טהורים).

ישנו עם אחד - טענת המן היתה שיש לעם ישראל כח היש' (עצמיות=אנוכיות), והתינוק לה על ידי משלוח מנות - שנעשים כאחד, וכל אחד לעצמו - אין, רק בצירוף חבירו (יבחר פאר בשם השפת אמת).

סעודת פורים

זהו נמי הענין של סעודת פורים, שאחר התגלות האורות הגדולים בקריאת המגילה - כי מגילה כשה שנתגלה הנעלם, וכידוע בכתיב האר"י ז"ל, צריכין לעשות חיזוק שישארו האורות, ועל כן עושין סעודה גדולה ושמחה יתירה (שם משמאל תרעא).

חייב איניש לבסומי בפוריא עד דלא ידע בין ארור המן לברוך מרדכי (מגילה ז), הביאור בזה המאמר, כי הנה אמרו חז"ל (מגילה ד) שעניניהם של עניים נשואות למקרא מגילה - כיון שאז נותנים להם מתנות לאבינונים. ובהגיע יום הפורים, כאשר ידם של ישראל פתוחה לרווחה, מברכים העניים ואומרים "ברוך מרדכי" - שבזכותו זכינו ליום מבורך זה. לעומתם, העשירים נמצאים מן העבר בעיני המותרים, כל ימות השנה ידם קפוצה - והם רואים בעינים מטרד. רק פעם אחת בשנה ביום פורים, הם פותחים את לכתם ואת ידם ומפריים מממונם לעניים, ואולם אז, כל אימת שנאלצים להיפרד מממונם - הם מקללים ואומרים "ארור המן" - שבגללו נקבע יום זה. על כל אמרו חז"ל, שחייב אדם לשתות בפורים עד שלא ידע אם הוא עשיר האומר "ארור המן" או עני האומר "ברוך מרדכי" (הגר"א מילניא ז"ל).

שאל הגאון הקדוש רבי יצחק מווראקא צ"ל: הנה אנו, רואים בעינינו שכל אימת שהימים משתכרים ביום הזה, התוצאות מהם: מכות, רציחות, תיגרות, השחתת רכוש, ושאר מרעין בישין.

ואילו היהודים משתדלים יום אחד בשנה - ודווקא יום זה הוא יום של אהבה ואחוהו 'משלוח מנות איש לרעהו ומתנות לאבינונים'. מה פשר השוני וההבדל?

התשובה היא - אמר הרב צ"ל: "כנסת יין - יצא סוד" (עירובין סה). מה הסוד הטמון בליבו ביהודי? הוא בן לאומה של ביישנים רחמנים וגומלי חסדים' (במת עט), ואם בכל ימות השנה טמון הסוד במעמקי הלב, הרי במשנה היין יוצא הוא ומה הסוד על ידי קיום מצות 'ואהבת לרעך כמוך'.

ואף אצל הגויים כך הם פני הדברים, מה הסוד הטמון בהם? "על חרבך תחיה!" וגם אם מצליחים הם להסתיר זאת בימים כתיקונם, הנה במשחת היין מתגלה סודם ופורץ החוצה... (מעין המונד פורים עני' תנ).

קיימו וקיבלו

עצתי אמונה שלא יזוז מבית המדרש אחר שחרית עד שיילמד, כי בביתו יכול לבוא לידי ביטול מפאת גודל טרדות היום (סוד ושורש הנבדחה).

כל העוסק בתורה בין מגילת הלילה למגילת היום - מובטח לו שהוא בן העולם הבא (דרושים ואגדות חסם סופר, ים תשנ"ג, עמ' רמה).

שמו של החודש

בתורה לא נזכרו שמות לחודשים, אלא רק מספרים 'החודש הראשון' וכו' (רמב"ן, שמות יב, ב), שמות החודשים 'ניסן', 'אייר', וכו', עלו עמנו מבבל לאחר חורבן הבית הראשון (ירושלמי, פ"א ד"ה ה"ב).

בנביאים שעלו מבבל, מצאנו שהזכירו את שמות החודשים, כגון בספר זכריה (א, ז) נזכר חודש 'שבט', וכן בספר עזרא (ה, טו) נזכר חודש 'אדר', וכן בספר נחמיה (א, א) נזכר חודש 'כסלו', וכן במגילת אסתר (ב, טז; ג, ז) נזכרו החודשים 'טבת', 'אדר', ו'ניסן'. ועוד. (ועי' במפרשים על שמות פ"ב פ"ב, שהאריכו בזה, ובוודאי שמות החודשים נתקבלו גם כן מסיני, אלא שהיו בבחינת תורה שבעל פה (כני יששכר, מאמרי חודש ניסן, מאמר א), ויש טעם לכל השמות של החודשים, למה נקרא כך, זה ניסן זה אייר, וכן כולם (מאור עינים פר' תרומה).

הטעם שנקרא חודש 'אדר'

וטעם החודש 'אדר' למה נקרא כך, הוא: מפני שבחודש זה נרמז א' דר, רצה לומר, א' - שהוא אלופו של עולם, וכמו שאמר הכתוב (ירמיה ב, כו) 'אלוף נעודי אתה'; שכשם שאות א' הוא ראשון לכל האותיות - כך השי"ת הוא ראשון לכל הנמצאים. והזו ענין בחינת א' - **דר עם** התחתונים שמשרה שכינתו עם התחתונים (מאור עינים פר' תרומה).

צירוף שם הוי"ה של החודש

מובא בספרים הקדושים, שלשם הוי"ה ביה - שיש י"ב צירופים, כנגד י"ב חודשי השנה, לכל חודש צירוף אחר (עני' בריקאנטי פר' תצוה ד"ה ועשית, וברגל ישנה מעני' י אות ו), והצירוף של חודש 'אדר' - הוא ההי"ו, ויצא מסופי יתבות של הפסוק (בראשית מט, יא) 'אקרי לָפָן עירא עירו וְלַשָּׁרָה בְּנֵי אֲתָנָה' (משנת חסדים מסכת אדר פ"א, ובני יששכר מאמרי חודש אדר מאמר א אות א).

האות שכנגד החודש

כתוב בספר ציריה (פרק ה), שיש י"ב אותיות פשוטות, (היינו שלא שייך בהן דגש ורפי, מלבד שלש אותיות נוספות שלא שייך בהן דגש ורפי, והם: א' מ' ש', שאינן נקראות אותיות פשוטות, אלא שלש אמות - קהלת יעקב ערך מו, ואלו הן: ה' ז' ח' ט' י' ל' נ' ס' ע' ק, ובאלו האותיות צר הקב"ה י"ב מלות בעולם, וי"ב חודשים בשנה, וי"ב מנהיגים בנפש. ובאות ק' - יצר הקב"ה את מזל 'דגים' בעולם, ואת חודש 'אדר' בשנה, ואת ה'טחול' בנפש. עיין שם.

השבט שכנגד החודש

כתוב במדרש (תנומא, ויחי טו), שכל חודש מ"ב חודשים - הוא כנגד אחד מ"ב השבטים, (אך לא כתוב שם מהו הסדר), וכתבו המקובלים, שהסדר הוא לפי סדר הדגלים (שערי אורה שער ה, ופרי צדיק ל"ה כסלו אות ב בשם האר"י ז"ל), ולפי זה, חודש 'אדר' - הוא כנגד שבט 'נפתלי' (פרי צדיק ח"ב ר"ח אדר), אולם גדולי המקובלים כתבו, שחודש 'אדר' - הוא כנגד שבט 'יוסף' (כן כתב מהר"ח ז"ל בספר 'ליקוטי תורה' סוף פר' ויצא. וכ"כ הקדושת לוי סוף פר' תצוה. וצ"ע אף כי יסתדר זה מש"כ המקובלים בשם האר"י ז"ל שהסדר הוא ע"פ הדגלים).

מזלו של החודש

כאמור מספר ציריה (פרק ה), מזלו של חודש 'אדר' - הוא מזל 'דגים'. ואף שאמרו רבותינו (שבת קנב) "אין מזל לישראל", היינו בישראל על ידי מעשיהן בתורה - ההפכים שפיתת המזל לכל אשר יחפצו, אבל על כל פנים בתולדה יש להם מזל (בני יששכר שם אות ב), ויש אומרים שחודש 'אדר השני' - הוא מעל המזל (כן כתב פירוש החוקני עה"ת, שמות ז"ט, וז"ל, 'בְּחָר לָנוּ אֲנִישִׁים וְצֵא הַלָּחֵם בְּקִלְקֶל' - בחר לנו אנשים שנולדו באדר השני ואין להם לירא ממכשפות, שהרי אין בו מזל, ובני עמלק מכשפים הם - ויש להם יכולת ביי"ב מזלות, ובעת שאין בו מזל - אין כושם מצליח. עכ"ל. ומרוח החיד"א ז"ל בספרו דבש לפי מעני' כ אות טו, הביא כן בגיש רבינו אפרים בפירושו עה"ת סוף פר' בשלח, וכבר הארכנו בזה בגליון של חודש אדר הראשון).

קצת על בני מזל 'דגים'

ילידי מזל דגים - הם בעלי אישיות כפולה בלתי רגילה, שלעיתים קרובות מפתיעה את אחרים והן אותם עצמם.

בני מזל זה - הם חולמנים, מגיבים, מתרשמים. ויש להם גישה רגישה לחיים. הם עדינים, בלתי מציאותיים לחלוטין, וחסרי יכולת להתמודד עם חיי יום יום.

בדרך כלל הם ביישנים וחסרי בטחון עצמי, וקשה להם להחליט בעצמם. וכשמקבלים את הבטחון העצמי - אזי הם עומדים על דעתם עד הסוף.

הם ישרים, חרוצים ונאמנים, בעלי מזג נוח, ושוחרי שלום בדרך כלל. תכונות אלה מתכתבות אותם על אזולת, אך עם זאת יש סכנה שהם יניחו לאחרים לנצל אותם.

לבני מזל 'דגים' - יש חברים רבים, אך הם נפגעים מהם לעיתים קרובות, מאחר שהם מים מרורים להיעלב אפילו כשלא היתה כוונה להעליבם, בכל זאת נפגעים מהם שהם רגישים מאד מטבעם.

בן מזל 'דגים' צריך להשתדל תמיד לגלות הבנה, ולא להקפיד, וגם לא להיות חשדני יותר מדאי, כי מרוב חשדנות עלול להתפרץ אפילו כלפי חברים וידידי.

הם שיטתיים בכל מה שהם עושים, והם משתדלים שלא לעבוד אם אין בכך הכרח. הם מסוגלים לקבל שינויים, במיוחד אם השינויים עוזרים להטבת מצבו של המין האנושי, כל מזל דגים אלטרואיסטי - האהב מופרות לזולת מטבעו.

אנשים שנולדו במזל דגים - רוחשים אהדה רבה לעולם כולו, יש להם דמיון ער, והם מסוגלים לתכנן כל מיני תכניות לשיפור המצב. לא לעיתים קרובות, יש להם הכוח להגשים את תכניותיהם. כל כשהם מגשימים אותן - יש יבך שמום שירות חשוב לעולם.

(מתוך הספר 'גלגל המזלות' בהסכמת גדולי ישראל)

* מהלכות חודש אדר *

מרבנים בשמחה

א. "משנכנס אדר מרבין בשמחה", לפיכך מי שיש לו דין עם גוי – ישתדל לדחותו עד לחודש אדר, שאז הוא מזל טוב לישראל (תענית כט ס"א, מש"ב סי' תרפו ס"ח, כה"ח שם ס"ק לא, וחז"ע פורים ע"מ לא). בתלמוד ובפוסקים לא נתבאר כיצד להרבות בשמחה, ויש שכתבו שהעיקר הוא להרבות בכל דבר הגורם לו שמחה, ואפילו בדבר הרשות (וכמו, באופן שאין בו שום חשש איסור. כן כתב בנימוקי אור"ח סי' תרפו בשם ספר שער ישישכר. וכ"כ בספר שיערי הלכה ומנהג ח"ב סי' רפה, ובספר נטעי גבריאל פורים פי"א ה"ג). ויש נוהגים לתלות בבית כרוז: "משנכנס אדר מרבין בשמחה" – כדי לזכור ולהזכיר את השמחה (קול אריה, וילקוט אברהם סי' תרפו, ונטעי גבריאל פורים פי"א ה"ד, וספר פורים חודש אדר פי"א ה"א).

קריאה מוקדמת

ב. המפרש בים או היוצא בשיירה ואינו מוצא מגילה כשרה להוליך עמו, וכן אנשי צבא וביטחון שיודעים שיהיה להם פעילות בטחונות ביום פורים ולא יוכלו לקרות אז את המגילה, יקדימו לקרואה אפילו מוחלת החודש בלי ברכות. וביום הפורים אם יזמן להם לקרוא שוב מתוך מגילה כשרה – יחזרו ויקראו עם הברכות. ואם לאו – ישתדלו לקרוא ההלל כולו בלי ברכה (ש"ע סי' תרפ"ז, ואחרונים שם. וכ"כ החז"ע ע"מ לא וע"מ צו).

יום ז' באדר

ג. יום ז' באדר – הוא יום לידתו ופטירתו של משה רבינו ע"ה (מגילה יג. ועוד). ומנהג חסידים ואנשי מעשה הבריאים להתענות ביום זה (שלחן ערוך סי' תקפ"ב), ועושים סדר לימוד מיוחד בליל ז' באדר (עיין סידור יעב"ץ ע"מ ע"ה, ומועד לכל חי סי' לא אות ז' ואתי, וכף החיים סי' תקפ"ק כג. והגאון רבינו יוסף חיים ז"ל עשה סדר מיוחד "תיקון ליל ז' באדר"). ובשנה מעוברת ישנם מנהגים חלוקים האם לעשות כל זה בו' באדר הראשון או בו' באדר השני. והמנהג היותר נכון הוא לעשות הלימוד בשני האדרים, והתענית באדר השני (כן העלה בספר חזון עובדיה פורים ע"מ לב והלאה. וע"ע במש"ב סי' תקפ"ק טו, ובכה"ח שם ס"ק כב, ובפסקי תשובות שם אות ד).

ד. הנוהגים להתענות ביום ז' באדר – צריכים לקבל את התענית בפילת המנחה ביום שלפניו (כדון כל תענית יחיד שאינה חלה עליו איר"כ ע"ה "קבלת תענית", וכמו שפסק מרן השלחן ערוך סי' תקס"ב סי' ט"ו. ונ"ח "קבלת תענית" – מופיע בסידורים בסוף השמונה עשרה של תפילת מנחה של חול).

ה. אם יש עשרה מתענים בבית הכנסת, אומר החזן "ענונו" בין גואל לרופא, ומוציאים ספר תורה וקוראים "יוחל" בשכרית ובמנחה, וכן הכהנים המתענים נשואים כפיהם גם במנחה, כדין כל תענית ציבור (כ"כ בנטעי גבריאל אביולת ח"ב פ"ז ס"ז בשם כמה אחרונים. וכ"כ הרב חזון עובדיה ד' תענית ע"מ צט, וחזר בו מ"ש בחזון עובדיה פורים ע"מ לה).

ו. יש נמנעים מלקבוע נישואין לכתחילה בז' באדר, מפני שהוא יום פטירת משה רבינו ע"ה (כ"כ בספר נטעי המנהגים ע"מ תיח בשם מהר"י מבעלז' צ"ל). אבל רוב העולם אין מודקדים בזה (נטעי גבריאל פורים פט"ז ה"ג בהערות).

נישואין

ז. יש המקפידים שלא לערוך נישואין בחצי השני של החודש – שבו הלבנה הולכת ומתחסרת ואינו סימן טוב (ש"ע יו"ד סי' קע"ט סי"ב, ורמ"א באה"ע סי' סד ס"ג. אך עיין שו"ת יביע אומר ח"ג חאה"ע סי' י' אות ג, שאם כבר עבר ליל עשרים – לא ישהה כלל אלא יהיה ריז ונשכר. ע"ש). אולם בחודש אדר – אין מקפידים על זה, לפי שכל החודש הוא מזל טוב לישראל (על שלחן אה"ע סי' סד ס"ג, וש"ת תירוש ויצהר סי' קיא, וש"ח מעיר חתן וכלה סי' כא, ועוד).

הכנת קריאת המגילה

ח. יש נוהגים לקרוא את המגילה במוצאי שתי השבתות שלפני פורים, בראשונה – קוראים

מתחילת המגילה עד "בלילה ההוא", ובשניה – מ"בלילה ההוא" עד סוף המגילה (מנהג זה נזכר במסכת סופרים פי"ד ה"ח. וכמעט שאינו נהוג כיום. אך בספר משמרת שלום סי' נ' אות א, העתיק מנהג זה, וכתב, העתקתי זה שמי שירצה לנהוג כן ינהוג, כי מסמאת יש בזה טעמים רמים ונשגבים וכו'. ע"ש)

* דיני ארבע פרשיות *

ארבע פרשיות

ט. בשבתות הסמוכות לפורים מלפניו ומלאחריו, תיקנו חז"ל להוסיף קריאה נוספת מלבד פרשת השבוע, והם ארבע פרשיות: פרשת שקלים (=להזכיר שיביאו תרומת 'מחצית השקל' לבית המקדש), פרשת זכור (=להסמין מחיית עמלק למחית המון), פרשת פרה (=לעורר את העם להיטרה לפני פסח), ופרשת החודש (=שבה נזכרו כל מצוות הפסח). בכל אחת מהשבתות הללו – מוציאים שני ספרי תורה, בראשון – קוראים כשבעה עולים בפרשת השבוע, ובשני – קורא המפטיר בפרשה הנוספת. ואין מפטירין ההפטרות של פרשת השבוע, אלא ההפטרות המיוחדות לפרשיות הללו (מגילה כט ס"א, ורש"י שם. וטושי"ע סי' תרפה, ומש"ב כה"ח שם).

הכנת ספרי התורה

י. חובה קדושה מוטלת על גבאי בתי הכנסת להכין את ספרי התורה לקריאות הללו מבעוד מועד, ויכינו לכך את הספר תורה המהודר ביותר שיש בבית הכנסת, ויגלוהו לפני השבת למקום הקריאה (שהרי כל הטעם שמוציאים שני ספרי תורה – הוא כדי למנוע מהציבור להתמן בגלילת הספר תורה בין פרשת השבוע לפרשה הנוספת, ואם לא יגלוהו לפני השבת – מה בצע בהוצאת ספר תורה נוסף).

עליית קטן

יא. יש אומרים שקטן רשאי לעלות למפטיר בקריאת ארבע פרשיות, כיון שאין הוא עצמו קורא בתורה אלא הבעל קורא (כן פסק הרמ"א בסי' רפ"ב ס"ד), ויש אומרים שאין לעלות קטן למפטיר בארבע פרשיות (כן כתבו הגאונים רבה סי' רפ"ב ס"ח, והג"ה ורודים כ"ל א' סי' לו, ועוד), והמנהג כסבא אחרונה (כן כתב בשו"ת זבחי צדק ח"ב סי' ט' שכן הוא מנהגם כהלכה למשה מסיני. וכ"כ בנטעי גבריאל פורים פי"ה ה"ג בשם האחרונים. וע"י בספר חזון עובדיה פורים ע"מ כז, שהמקלים להעלות קטן בפרשיות שקלים והחודש – יש להם על מה שמוכח. ע"ש).

בר מצווה

יב. נער בר מצווה שעלייתו לתורה חלה באחת מן השבתות הללו, למנהג הספרדים שהעליה לתורה היא בשבת שאחרי הבר מצווה, רשאי לעלות ולקרוא ולהוציא הציבור ידי חובתן אפילו בפרשת זכור (כן פסק הרב חזון עובדיה שבת ח"ב ע"מ מז). אבל למנהג האשכנזים שהעליה לתורה היא בשבת שקודם הבר מצווה, אינו עולה כלל למפטיר של זכור ופרה (אלא יעלה באחת העליות של פרשת השבוע), ובמפטיר של שקלים והחודש – רשאי לעלות, אך לא יקרא הוא בתורה אלא הבעל קורא, או שיעלה ויקרא באחת העליות של פרשת השבוע (שו"ת צ"צ אליעזר ח"ז א, ופסקי תשובות ה"ד"מ סי' רפ"ב אות ח).

נשים

יג. פשט המנהג שאף הנשים באות לבית הכנסת לשמוע קריאת פרשת זכור (כן כתבו בספר נטעי גבריאל פורים פי"ב ה"א, ובפסקי תשובות סי' תרפה סוף הערה 14. וכן פסק הרב חזון עובדיה פורים ע"מ ט. ע"ש באורך). ויש מקומות שנהגו לעשות קריאה מיוחדת לנשים בשעה הנוחה להן, ומתאספות כל הנשים בבית הכנסת, ומוציאים ספר תורה, וקורא להן החזן פרשת זכור בלי ברכה. ומנהג נכון הוא (שו"ת מנחת יצחק ח"ט סי' סח, וחזון עובדיה פורים ע"מ י). ואשה שאינה יכולה לבוא לבית הכנסת לשמוע הקריאה, נכון שתקרא לעצמה פרשת זכור מתוך החומש (שו"ת יביע אומר ח"ג חאה"ע סי' נד). ויש אומרים שגם בפרשת פרה נכון שהנשים יבואו לבית הכנסת לשמוע קריאתה (שו"ת חיי אשר – מ"ל, סי' פד, ושכן הורה לאשתו ובנותיו. וכ"כ הרב חזון עובדיה פורים ע"מ יח).

מצוות צריכות כוונה

יד. לדעת רוב הפוסקים קריאת פרשת זכור ופרשת פרה – מצוותן מן התורה (וכן פסק מרן השלחן ערוך סי' תרפה ס"ז), וקיימא לן (ש"ע סי' ס"ד) "מצוות צריכות כוונה", לפיכך צריך כל אדם לכוין לפני הקריאה לקיים מצוות עשה דאורייתא, וכן צריך הבעל קורא לכוין להוציא את השומעים, וצריכים השומעים לכוין לצאת. ולא יקרא מתוך החומש ביחד עם הבעל קורא, אלא יטו אוזן קשבת לקריאה ויצאו ידי חובתן. ויהיה מאד פנ' יגרמו מכשול לציבור שלא ישמעו הקריאה כראוי (חזון עובדיה פורים ע"מ ג והלאה).

מנהג אבותינו

טו. מכיון שקריאת פרשת זכור ופרשת פרה – מצוותן מן התורה, לפיכך גם מי שרגיל תמיד להתפלל בבית כנסת של עדה אחרת, מכל מקום בקריאת הפרשיות הללו יקפיד לכתחילה לשמוע במבטא אבותיו, ומתוך ספר תורה הכתוב ע"פ מנהגי אבותיו. לפיכך, בחורי ישיבה ספרדים הלומדים בישיבות אשכנזיות, ורגילים כל השנה להתפלל עמהם, מכל מקום בפרשיות הללו – יעשו מנין משלהם ויקראו במבטא הספרדי ומתוך ס"ת ספרדי כמנהג אבותיהם (כן כתב בספר ישיב משה – טורצקי, ע"מ יא, בשם מרן הגר"ש אלישיב ז"ל, שלכתחילה כל אחד ישמע הקריאה במבטא של אבותיו. ע"ש. וכן פסק מרן הראש"ל מופת הדור הגאון רבנו עובדיה יוסף זצ"ל בשו"ת יביע אומר ח"ו חאה"ח סי' יא אות ו, שהמבטא הספרדי הוא הנכון, ולכן בחורי ישיבה ספרדים הלומדים בישיבות של האשכנזים, יעשו להם מנין נפרד בפרשיות הללו. ע"ש. וכ"כ בספר מאמר מרדכי פ"ב ה"א. וכ"כ בילקוט יוסף סי' תרפה ס"ב). ומכל מקום בדיעבד אם שמע את הקריאה במבטא ובס"ת השונה ממנהג אבותיו – יצא ידי חובה (כן כתב בספר ישיב משה – טורצקי, ע"מ יא, בשם מרן הגר"ש אלישיב זצ"ל. וכן פסק מרן הראש"ל הגר"ע יוסף זצ"ל בספרו חזון עובדיה פורים ע"מ ט בהערה. וכ"כ בספר מאמר מרדכי פ"ב ה"א. וכ"כ בילקוט יוסף סי' תרפה ס"ב).

ס"ת פסול

טז. אם נמצא פסול בספר תורה תוך כדי קריאת פרשת זכור, יגלוהו את הספר הראשון לפרשת זכור – ויקרא בו. וכן אם נמצא הפסול לאחר הקריאה, אפילו בשעת המנחה, יוציאו ספר אחר ויקרא בו פרשת זכור. ואם נמצא הפסול לאחר השבת, יכוונו לצאת י"ח בקריאת מעשה עמלק בקריאה של פורים. ואם נמצא הפסול לאחר הפורים, יכוונו לצאת י"ח בקריאת מעשה עמלק בפרשת כי תצא. ואם נמצא הפסול לאחר מכן, סומכים על הפוסקים שיצאו י"ח גם בס"ת פסול (ילקוט יוסף סי' תרפה ס"ט ט"ז, וספר פורים חודש אדר פי"ד ה"ז).

וכן הדין במי שהיה חולה, ולא יכל לבוא לבית הכנסת לשמוע פרשת זכור, יכוון לצאת באחת מהקריאות הנ"ל, ויאמר לבעל קורא שיכוון להוציא י"ח. ונכון שגם באותה השבת יקרא את פרשת זכור מתוך החומש (חזון עובדיה פורים ע"מ ז).

מחייט עמלק

יז. כתב אחד מגדולי הראשונים, רבינו שמשון משאנץ ז"ל (בפירושו לתורת כהנים פר' בחוקותי), שעל ידי לימוד הלכות מגילה – מקיימים מצוות מחייט עמלק.

* זכר למחצית השקל *

מקור המנהג

יח. בזמן שבית המקדש היה קיים, היה בית הדין הגדול שבירושלים שולח שלוחים בראש חודש אדר לכל ערי ישראל להכריז שיביאו הציבור תרומת 'מחצית השקל' לבית המקדש, כדי שיוכלו מראש חודש ניסן להקריב את הקורבנות מתרומה חדשה – כפי שציוותה התורה (מסכת שקלים פי"א מ"א, ומגילה כט ס"א). ואמרו חז"ל: גלוי וידוע לפני מי שאמר והיה העולם, שעתיד המן לשקול שקלים על ישראל, לפיכך הקדים שקליהן לשקליו (מגילה יג ס"ב). ואף בזמן הזה שבעוונות הרבים אין לנו בית המקדש, נוהגים

לתרום זכר למחצית השקל' (מסכת סופרים פ"א ה"ד). ומנה זה הובא להלכה בגאונים ובראשונים, ומהם: בתשובות גאוני מרח ומערב סי' מ. ובפירושו רבינו חיים פלטיאל ז"ל עה"ת שמות ל' יג. ובספר תשב"ץ לתלמידי מהר"ם מרוטנבורג ז"ל סי' קעב. ובמרדכי פ"א דמגילה סי' תשעו. ובספר המנהגים למהר"א טירנא הל' פורים. ובספר מנהגי מהר"ל הל' פורים. ועוד).

מי חייב

יט. מעיקר הדין רק הגברים מגיל עשרים שנה ומעלה - חייבים ליתן זכר למחצית השקל' (רמ"א סי' תרצ"א, וחזון עובדיה פורים עמ' קד). אבל המנהג פשוט שכל איש ואשה נותנים תרומת ה' זכר למחצית השקל', ואפילו בנים ובנות קטנים ואפילו עופרים - נוהגים שאביהם נותן עבורם זכר למחצית השקל' (כן כתבו בספר המנהגים למהר"א טירנא ז"ל הל' פורים סי' מט, ובדרכי משה סי' תרצ"א בשם מהר"י בריין ז"ל, ובמשנה ברורה שם סק"ה, ובכף החיים סי' ק"ב, ובפסקי תשובות שם אות ה, ובחזון עובדיה פורים עמ' קד-קה).

מהו הסכום

כ. שיעור הסכום של 'מחצית השקל' - הוא שלשה דרהם כסף טהור (כפתור ופרח פט"ז), וכל דרהם הוא שלשה גרם (חזון עובדיה פסח א' עמ' קעז), נמצא ששיעור מחצית השקל הוא תשע גרם כסף טהור, לפי מחיר הכסף הגולמי מידי שנה בשנה (כן כתב הרב חזון עובדיה פורים עמ' קב. ועיין בספר מידות ושיעורי תורה פל"א ס"ה, שהמנהג לשער 9.6 גרם. וכ"כ בפסקי תשובות סי' תרצ"א אות ד. ע"ש. וחו' למנהג האשכנזים, אך הספרדים נהגו לשער תשע גרם, וכמו שכתב הרב חזון עובדיה). ונכון להוסיף על זה ג' חצאי שקלים - כנגד ג' פעמים שכתוב 'מחצית השקל' בפרשה (רמ"א בסי' תרצ"א, וביאור הלכה שם ד"ה יש ליתן, וחזון עובדיה עמ' קב-קג, ועוד). אמנם זה שמצבו הכלכלי דחוק, ואין בידו ליתן סכום זה עבורו ועבור אשתו וכל ילדיו, יתן עבור עצמו הסכום הנ"ל, ועבור אשתו וילדיו - יתן מטבע של 'חצי שקל' לכל אחד. ואם אפשר לו - טוב שיתן בעבור כל אחד ג' חצאי שקלים, ואם גם זה קשה עליו - יתן גם בעבורו רק מטבע של 'חצי שקל' (עפ"ד האחרונים הנ"ל, וכן כתבו בפסקי תשובות סי' תרצ"א אות ד, ובחזון עובדיה עמ' קד).

למה נותנים

כא. מעות הללו שהם זכר למחצית השקל' - ינתנו לטובת מוסדות של תורה ולישיבות שמגדלים בהם תלמידי חכמים, שמיום שחבר בית המקדש - אין להקב"ה בעולמו אלא ארבע אמות של הלכה (ברכות ה). וכל המשתדל להיות עושה ומעשה להרים קרן התורה ולומדיה - יזכה לראות בהמת קרן ישראל, וכמו שאמרו (ביב"י) במה תרום קרנם של ישראל - ב"כי תשא" (כל זה לשון הרב חזון עובדיה עמ' קה).

זמן הנתנה

כב. לגבי זמן נתינת זכר למחצית השקל' - ישנם מנהגים שונים. יש שנהגו ליתן לפני או אחרי מנחה ביום תענית אסתר (רמ"א בסי' תרצ"א, וכף החיים שם סי' ק"ב בהם הרש"ש ז"ל, ומשנה ברורה סק"ד, ופסקי תשובות אות ג, ובשנה שחל פורים ביום ראשון, יש שנהגו ליתן פעמים, גם אחר מנחה ביום תענית אסתר - כמו המנהג בשאר שנים, וגם לפני קריאת המגילה ביום ראשון - כדי להסמך את מחצית השקל למקרא מגילה - לפני תשובות שם בהערה). ויש שנהגו ליתן בליל פורים לפני קריאת המגילה (חזון עובדיה פורים עמ' קא בהערה, שכן מנהג הספרדים לעורר העם לתת זכר למחצית השקל' בליל פורים לפני קריאת המגילה, וכל מי שלא הספיק לתת לפני פורים - נותן אז. ע"ש). ויש שנהגו ליתן ביום פורים לפני קריאת המגילה (מנן אברהם סי' תרצ"א סק"ב). ויש נוהגים ליתן כבר בראש חודש אדר, שכן היתה המצוה בזמן שבית המקדש היה קיים, וזרזים מקדימים למצוות (כן כתב הגאון רבי חיים פלאגי ז"ל בספר רוח חיים סי' תרצ"א סק"ב, שכן מנהג עירו איזמיר. ע"ש. וכן משמע מדברי הרב חזון עובדיה פורים עמ' קא).

זהירות מהקדשה

כג. צריך להזהר שלא לומר שהמעות הללו ל'מחצית השקל' - שיש בזה חשש הקדש, אלא יאמר זכר למחצית השקל'. ואסור מקום אם טעה ואמר 'מחצית השקל' - שלא נאסרו המעות בהנאה (מכבואר כל זה בספר חזון עובדיה פורים עמ' קא סק"ז, ובספר אמר מרדכי פס"ג ה"ו. ועיין בכף החיים סי' תרצ"א סק"ב, שכתב נוסח תפילה לאומרו קודת נתינת זכר למחצית השקל').

דיני תענית אסתר

זמן התענית

כד. ביום י"ג באדר - מתענים 'תענית אסתר' (ש"ע סי' תרפו ס"ב. ותענית זו - היא זכר לתענית שהתענו עם ישראל ביום י"ג באדר כשנקלה להנקם מאויביהם, מכבואר במשנ"ב שם סק"ב, ובחז"ע פורים עמ' לז). וכשחל פורים ביום ראשון, מתענים ביום חמישי שלפניו, דהיינו ב"א באדר (ש"ע שם).

החייבים והפטורים

כה. כל איש ואשה הבריאים מגיל מצוות - חייבים להתענות בתענית זו, ואסור לפרוץ גדר. ולא יפטרו לו עצמם בטענות שוא ומדוחים, כי ה' יראה ללבב. ואמרו חז"ל (תענית יא): בזמן שישראל שרויים בצער, ופירש אחד מהם, באים שני מלאכי השרת שמלוין לו לאדם, ומניחים ידיהם על ראשו, ואומרים: פלוני זה שפירש מן הצבור - אל יראה בנחמת צבור. אלא יצער אדם עצמו עם הצבור, שכן מצינו במשה רבינו שציער עצמו עם הצבור, שנאמר וידי משה כבדים ויקחו אבן וישימו תחתיו וישב עליה, וכי לא היה לו למשה כר אחד או כסת אחת לישוב עליה? אלא כך אמר משה: והואיל ישראל שרויים בצער - אף אני אהיה עמהם בצער. וכל המצער עצמו עם הצבור - זוכה ורואה בנחמת צבור (ש"ע ורמ"א סי' תרפו ס"ב, משנ"ב סק"ז, כה"ח סק"ב, חז"ע פורים עמ' לט. וע"ע ש"ע סי' תקנ"ט ס"א, וחז"ע ד' תענית עמ' מג).

כו. גם תלמידי חכמים השוקדים על תלמודם - חייבים להתענות, ואף על פי שעל ידי כך ימעטו מלימודם, וכן מלמדי תינוקות - חייבים להתענות. ואין צריך לומר שהפעולים והפקידים והשכירים ושאר בעלי מלאכה - כולם חייבים להתענות (חזון עובדיה ד' תענית עמ' מג).

כז. בעלי הברית (דהיינו: אבי הבן, הסנדק, והמוהל) - פטורים מתענית זו (שעה"צ סי' תרפו סק"ט, ופסקי שמועות פורים עמ' מט בשם מרן הגר"ש אלישיב זצ"ל, וחזון עובדיה פורים עמ' מב). וכן חתן וכלה בתוך שבעת ימי המשתה שלהם - פטורים מתענית זו (חוט שני שבת ח"ב עמ' שיב, שלמי שמחה עמ' שסה, חז"ע פורים עמ' מב).

כח. נשים מעוברות - פטורות מתענית, ואפילו אינן מצטערות, ואסור להן להחמיר על עצמן, מפני שהן מחלישות את עצמן ואת העובר (ואפילו בתחילת הריון ממש - פטורות. כן פסקו בשו"ת שבט הלוי ח"ו סי' פ, ובפסקי תשובות סי' תר"ז אות א, ובתשובות והנהגות ח"ה סי' קסט, ובסי' סנסן לאירי בחלק השו"ת סי' ה, ועוד).

כט. יולדת או מפלת - בתוך שלשים יום ללידה או להפלה - פטורות מן התענית. ומיום שלשים ואחד עד לאחר כ"ד חודש מהלידה, אם האשה מניקה בפועל - לא תתענה. אך אם אינה מניקה בפועל, ומרגישה שיש בכוחה להתענות - תתענה, ואם מרגישה חולשה ואין בכוחה להתענות - פטורה מן התענית. וכן הדין במפלת, מיום שלשים ואחד להפלה עד לאחר כ"ד חודש, שאם מרגישה חולשה - פטורה מן התענית (רמ"א בסי' תרפו ס"ב, וש"א שם, כה"ח סי' תרפו סק"ט, חוט שני שבת ח"ד עמ' רס, וחז"ע פורים עמ' לח).

ל. חולה שאין בו סכנה - פטור מן התענית, ואסור לו להחמיר על עצמו. וכן מי שהיה חולה ונתרפא, ויש חשש שעל ידי התענית יחזור לחוליו - פטור מן התענית. ואפילו מי שתקפתו חולשה יתירה - פטור מתענית זו (רמ"א סי' תרפו ס"ב, משנ"ב סי' תקנ"ט סק"ה, כה"ח שם סק"ז, וילקו"י קש"ע סי' תקנ"ט ס"ב, וחז"ע פורים עמ' לט).

לא. זקן שתש כחו - והרופא אומר שהתענית יכולה להזיק לו - אין לו להתענות. וכל שכן אם הוא זקן מופלג והוא חלוש - שאסור לו להתענות כלל (כה"ח סי' תקנ"ט סק"ו, פס"ת אות ב, וחז"ע פורים עמ' לו ד' תענית עמ' שה).

לב. ילדים קטנים - פטורים מן התענית לגמרי, ואין לחנכם אפילו לתענית שעות. וקטנים - הכוונה ילד עד גיל שלש עשרה, ויולדה עד גיל שתיים עשרה (משנ"ב סי' תקנ"ט סק"ה וביה"ל ד"ה הכל חייבים, וחז"ע ד' תענית עמ' סו).
לג. כל אלו - שאמרנו שפטורים מן התענית - מותרים לאכול אפילו בשעות הבוקר, ואינם צריכים להתענות כלל אפילו לא תענית שעות. וגם אינם צריכים להשלים התענית ביום אחר.

אבל לא יאכלו מעדנים ומיני תפוקים, אלא רק מאכלים הנצרכים להם (משנ"ב סי' תקנ"ט סק"ה וביה"ל ד"ה אין, כה"ח סק"ז, פס"ת אות ב, וחז"ע ד' תענית עמ' נט והלאה).

התחלה וסיום

לד. זמן התענית הוא מעלות השחר עד צאת הכוכבים (ש"ע סי' תקנ"ט ס"ב, וסי' תקס"ד ס"א, וחז"ע ד' תענית עמ' יב). ומכל מקום אם ישן שינת קבע בלילה, וקם קודם עלות השחר - אסור לו לאכול ולשתות, אלא אם כן התנה (אפילו במחשבה בלבד) שאם יתעורר קודם עלות השחר יוכל לאכול ולשתות. והאשכנזים מקילים לענין שתייה אפילו בלא תנאי. ואף ספרדי ששכח להתנות וקם קודם עלות השחר ותאב לשתות - יש לו על מי שיסמוך. וכן מי שהיה עיף, והלך לישון בתחילת הלילה קודם שאכל ושתה, וקם באמצע הלילה - רשאי לאכול ולשתות, כי בוודאי לא היה בדעתו בשינה זו להסיח דעתו מלאכול ולשתות. וכן מי שרגיל לישון בתחילת הלילה כמה שעות, ואחר כך עומד באוכל, נחשב לו כאילו התנה לאכול אחר השינה (ש"ע ורמ"א סי' תקס"ד ס"א, משנ"ב כה"ח שם, וחז"ע ד' תענית עמ' ט והלאה).

שאר עניינים

לה. תענית זו - אינה אסורה אלא באכילה ושתיה בלבד, אבל רחיצה סיכה נעילת הסנדל ותשמיש המטה - מותרים בתענית זו (ש"ע סי' תקנ"ט ס"ב, וחז"ע ד' תענית עמ' כא. וע"י במשנ"ב סק"ו - שבעל נפש יחמיר על עצמו בכולו. אולם בחז"ע עמ' כב, כתב, דלדין אפילו בעל נפש אין צריך להחמיר בזה). וכן מותר להסתפר בתענית זו (סי' פורים חודש אדר פ"ו ה"ז, ופשוט).

קלי צום

לו. מותר ליקח לפני הצום כדורי "קלי צום", כדי להקל מעליו את צער התענית (שו"ת יביע אומר ח"ט סי' נד, ושם התיר אפי' ביוה"כ).

עישון ובשמים

לז. אדם שרגיל בעישון, ומניעת העישון תגרום לו צער, יש להחיר לו לעשן בתענית. וכן מותר להריח טבאן או בשמים בתענית, [חוץ מתשעה באב שבה החמיר בזה] (חז"ע ד' תענית עמ' לב ועמ' שלט. וע"י במשנ"ב סי' תקנה סק"ח).

צחצוח השיניים

לא. מי שרגיל לצחצח שיניו או לשטוף פיו כל בוקר, ואם לא יצחצח או ישטוף ביום התענית יגרם לו צער מכך, מותר לו לצחצח שיניו או לשטוף פיו גם בתענית, רק שיזהר לכוף ראשו למטה כדי שלא יבלע מן המים (ש"ע סי' תקס"ד ס"ג, משנ"ב סי' י"א-י"ב, כה"ח סק"ט, פס"ת אות א, חז"ע עמ' כז, וילקו"י קש"ע סי' תקנ"ט ס"כ).

כליעת כדורים

לט. אדם שנוטל כדורים בקביעות, או מי שאחזו כאב ראש בתענית - מותר לו לבלוע את הכדורים בלי מים. ואם אינו יכול לבלוע בלי מים - מותר לו לבלוע עם מעט מים (פחות מ-35 גרם). ואם יש לכדורים טעם שהחיק נהנה מהם - יעטפם בניילון נצמד וכדומה ויבלעם (חזון עובדיה ד' תענית עמ' ל).

שכח ואכל

מ. מי ששכח שהיום תענית, ואכל או שתה, ואחר כך נזכר שהיום תענית, אין אומרים שכיון ששכח אכל אין צריך להתענות יותר, אלא חייב להמשיך להתענות עד צאת הכוכבים. אבל אינו צריך להתענות יום אחר. וטוב שיתן צדקה שיעור סודה לעני, כדי לכפר על מה שאכל ביום התענית (ש"ע סי' תקס"ח ס"א, משנ"ב סק"ב ושעה"צ סק"ב, כה"ח סק"ז, ומשנ"ב סי' תקמ"ט סק"ג, וכה"ח סק"ו, וחז"ע עמ' עז).

טעה ובירך

מא. מי שטעה ובירך ביום התענית על מאכל או משקה - יטעם משהו מן המאכל או המשקה כדי שלא תהיה ברכתו לבטלה, [וגם לא פסיד את התענית, כיון שטעם רק משהו] (הגאון רבי יונה בן ז"ל - בשו"ת נחפה בכסף חא"ח סי' ו, ומרן היחיד"ל ז"ל בברכי סי' סי' תקס"ח סק"א - ושכן דעת הגאון רבי שבתי גרימזאן, והגאון רבי חיים פלאגי ז"ל - בספר גנוזי חיים מער' אות מא. וכן פסק מרן הראש"ל זצ"ל בשו"ת יביע אומר ח"י חא"ח סי' מא).

צדקה בתענית

מב. נוהגים ליתן צדקה לעניים במנחה של יום התענית, כמו שאמרו חז"ל (ברכות ו'): "אגרא דתעניתא צדקתא" (משניב ס"ה תקסו ס"ב יב, כה"ח ס"ק טו, וחז"ר ד' תענית עמי מב). ויש נוהגים לשער מה שהיה אמור לאכול ביום התענית – וליתן כנגד זה צדקה לעניים (משניב וכה"ח שם).

נישואין

מג. מותר לקבוע נישואין בלילה שלפני התענית או בלילה שלאחריו (שערי נחמה עמי סו בשם מרן הגר"ש אלישיב זצ"ל, והליכות שלמה תענית פ"ג ס"א, וש"ת יביע אומר ח"ו חאה"ע ז"י וחז"ר ד' תענית עמי קטו, וש"ת אבן ישראל ח"ז ס"כ).

תפילה וקריאת התורה

מד. בתפילות שחרית ומנחה של התענית, יחיד המתענה אומר 'עננו' בשומע תפלה (שלחן ערוך ס"ה תקס"ה ס"ג. אבל האשכנזים נוהגים שהיחיד אומר 'עננו' רק במנחה, כמו שפסק הרמ"א שם), והש"ץ אומר 'עננו' ברכה בפני עצמה בי"ח ו'גואל ישראל' ל'רפאנו' (שלחן ערוך ס"ה תקס"ה ס"א). ואחר התפילה בשחרית ובמנחה, מוציאים ספר תורה וקוראים שלשה בפרשת 'ויחל' (שלחן ערוך שם). ואין מעלים לתורה אלא מי שמתענה. וכל זה דרוקא כשיש בבית הכנסת לפחות ששה אנשים שמתענים, אבל אם אין ששה מתענים – אומר הש"ץ 'עננו' בשומע תפלה כמו היחיד, ולא מוציאים ס"ת כלל. ומיהו, כשחלה התענית בשני או חמישי, שגם בימים רגילים קוראים בתורה בשחרית, אז גם כשאין ששה מתענים – מוציאים ס"ת בשחרית וקוראים שלשה "בפרשת השבוע", ויכולים להעלות לקריאה זו גם מי שאינו מתענה (כמבאר כל זה באורך בספר חזון עובדיה פורים עמי מד-מה, ובספר חזון עובדיה ד' תענית עמי קח והלאה, מפי סופרים ומפי ספרים. ע"ש).

בגדי שבת

מה. נכון ללבוש בגדי שבת בפורים, זכר למה שנאמר "ותלבש אסתר מלכות", "ומרדכי יצא מלפני המלך בלבוש מלכות" (רמ"א ס"ה תרצה ס"ב. ומועד לכל חי ס"ה לא אות חי, שכן נהג מהר"ח ז"ל. וכ"כ המשניב ס"ה תרצה סק"ג, והכה"ח שם ס"ק יג, והב"ש ש"א פ"ר תצוה הכ"ב, והחז"ר פורים עמי טז).

ערבית ועל הנסים

מו. בתפילת ערבית מזכירים 'ועל הנסים' בהודאה, אף על פי שעדיין לא קראו את המגילה (ב"י רמ"א ס"ה תרצ"ג ס"ב, וחזון עובדיה פורים עמי צט בשם האחרונים, וש"ת ז' ועל הנסים' בא"י. ע"ש). ואם שכח לאומרו, אם עדיין לא אמר שם ה' של ברכת "הטוב שמך" – חזרו לאומרו, אבל אם אמר שם ה' – ימשיך ויסיים תפילתו, ובסיים אלקי נצור יאמר: מודים אנחנו לך על הנסים וכו', עד נודה לשמך הגדול סלה, יהיו לרצון וכו', עושה שלום וכו' (שלחן ערוך ס"ה תרפ"ב ס"א, ורמ"א ס"ה תרצ"ג ס"ב, ומשניב ס"ה תרפ"ב סק"ד, וכה"ח שם ס"ק יב. וכ"כ הרב חזון עובדיה עמי צט, וש"ת ועשית עמהם נסים ובפלאות' בלשון רבים. ע"ש).

מז. עיירות שאינן מוקפות חומה – אומרים 'על הנסים' רק בליל ויום י"ד, והמוקפות – אומרים רק בליל ויום ט"ו, ועיירות המסופקות (עיני לקמן סעיף קה) – אומרים בשני הימים (רמ"א ס"ה תרצ"ג ס"ב, ומשניב סק"ג, וחז"ר פורים עמי קד). ומכל מקום בן עיר שטעה ואמר 'על הנסים' ביום ט"ו, או מוקף שאמר ביום י"ד – אין זה הפסק, ואינו חוזר להפלה (משניב שם, וכה"ח ס"ק טו, וחז"ר פורים עמי קטו).

דיני קריאת המגילה

זמנה בלילה וביום

מח. חייב אדם לקרוא את המגילה בלילה, ולחזור ולקרואה שוב ביום (מגילה ד. וטושי"ע ס"ה תרפ"ה ס"א). הקריאה של הלילה – זמנה כל הלילה, דהיינו מצאת הכוכבים עד עלות השחר. והקריאה של היום – זמנה כל היום, דהיינו מנץ החמה עד שקיעת החמה (שלחן ערוך ס"ה תרפ"ה ס"א, ומשניב וכה"ח שם, וחז"ר פורים עמי מז).

זמן הקריאה

מט. עיירות שאינן מוקפות חומה מימות יהושע בן נון – קוראים את המגילה בליל וביום י"ד באדר. והמוקפות ט"ו, קוראים בליל וביום ט"ו באדר. ועיירות המסופקות, וכן עיירות הסמוכות

ונראות לעיירות המסופקות – קוראים ב"ד בברכה ובט"ו בלי ברכה (שלחן ערוך ס"ה תרפ"ה סעיפים א-ד, ואחרונים שם. ועיני עוד לקמן סעיפים קא-קו. ושאר דיני עיירות המסופקות, וכן דיני פרוז ומוקף בן יומי – רבו פרטיהם למאד, והרוצה לעמוד עליהם יעיין באחרונים בסיומן תרפ"ה, ובספר פסקי תשובות שם, ובספר חזון עובדיה פורים עמי קטו).

אנשים נשים וטף

נ. אחד אנשים ואחד נשים – חייבים בקריאת המגילה בלילה וביום (שלחן ערוך ס"ה תרפ"ה ס"א, וס"ה תרפ"ו ס"א, וכ"כ הרב חזון עובדיה פורים עמי נ ועמ' צה, ודלא כהרב מים חיים שמשאש חאה"ח ס"ה ש, שכתב, דבמדינתו לא נהגו לחזור ולקרואה לנשים ביום. דמנהג טעות הוא. ע"ש). ומחנכים את הקטנים והקטנות לשמוע מקרא מגילה (ש"ע ס"ה תרפ"ה ס"א וס"ו). ומיהו, הכל לפי טבעם של הילדים, שאם הם שקטים – מצוה להביאם אפילו הם קטנים ביותר, אבל אם הם מפריעים ומרעישים – אסור להביאם לבית הכנסת, והמביאם – חטא רבים נשא (משניב שם ס"ק ה, וכה"ח ס"ק כז, וחז"ר פורים עמי סא-סב).

מקרא מגילה עדיף

נא. כל המצות כולם נדחות מפני מקרא מגילה, חוץ ממת מצוה שאין לו קוברין, שהפוגע בו – קוברו תחילה ואחר כך קורא (מגילה ג. וטושי"ע ס"ה תרפ"ה ס"ב). וכל זה דרוקא כשיש שהות לקיים שניהם, אבל אם אין שהות לקיים שניהם – אין שום מצוה דאורייתא נדחית מפני מקרא מגילה דרבנן (בית יוסף ורמ"א שם, וס"ה א').

כרוב עם

נב. מצוה מן המוכרח לקרוא את המגילה בבית הכנסת היותר גדול שבעיר, משום שנאמר "כרוב עם הדרת מלך" (משניב ס"ה תרצ"ג ס"ב, וכה"ח ס"ק קד, וחז"ר פורים עמי מט). וכל זה דרוקא כשאינו מתפלל בבית כנסת קבוע, אבל אם מתפלל בקביעות באיזה בית כנסת מסוים – אינו צריך לילך לבית הכנסת הגדול, אלא יקרא המגילה בבית הכנסת המתפלל בו בקביעות (משניב ס"ה תרפ"ה סק"ד, וש"ת ע"ש סק"ג, וכה"ח ס"ק יב. ועי' בפסקי שמועות פורים עמי נד, בשם מרן הגר"ש אלישיב ז"ל, דאף להשלים מנין לחולים וכדומה – עדיף ממעלת ברוב עם. וע"ש בשם הגר"ח קנייבסקי. דגם תפילה בגן עדיף ממעלת כרוב עם). ואפילו כשאנו מתפלל בבית כנסת קבוע, מכל מקום אם בבית הכנסת הגדול יש רעש והמולה, וקיים חשש שלא ישמע היטב את קריאת המגילה, ילך לבית כנסת אחר ואפילו קטן והעיקר שישמע את המגילה כראוי (חזון עובדיה פורים עמי מט). ובשעת הדחק – כגון חולה וכדומה – רשאי לקרוא את המגילה אפילו ביחיד, אלא שאינו מברך את הברכה שלאחריה (שלחן ערוך ס"ה תרצ"ג ס"א, ובית יוסף ורמ"א בסי' תרצ"ג ס"א, וביה"ש שם, וחז"ר פורים עמי פט). ועיין עוד לקמן סעיף סא.

מבטא שונה

נג. לכתחילה עדיף שכל אחד ישמע את הקריאה במבטא אבותיו, אבל בדיעבד אפילו שמע במבטא שונה – יצא ידי חובה כל שהבין את הקריאה, אבל אם אינו מבין את המבטא – אינו יוצא ידי חובה (קוני בלילה ההוא עמי סו בשם מרן הגר"ש אלישיב ז"ל, ושלמי מועד להגרש"ז אורבך ז"ל עמי רעא, וחזון עובדיה פורים עמי פ וחזון עובדיה שבת ח"ב עמי יח).

אכילה לפני הקריאה

נד. אסור לאכול לפני קריאת המגילה לחם או מיני מזונות משיעור כביצה ללא קליפתה – שהוא כחמישים גרם. אבל פחות משיעור זה, או פירות ומשקים וכדומה – מותר. ואין הבל בזה בין קריאת הלילה לקריאת היום. וגם הנשים צריכות להזהר בזה (משניב ס"ה תרצ"ג יד וס"ה רלב ס"ק לה, וכה"ח ס"ה תרצ"ג ס"ק לו, וחז"ר פורים עמי צה).

מגילה כשרה

נה. ראוי ונכון שכל אחד יחזיק לפניו מגילה כשרה, ואפחות מגילה מודפסת, כדי שאם לא ישמע איזה מילים מהש"ץ – ישלש מהר מהמגילה שבידו, וימשיך להקשיב לש"ץ (משניב ס"ה תרפ"ה סק"ה וס"ק יט וס"ה תרצ"ג יט, וכה"ח ס"ה תרצ"ג ס"ק לו, וחז"ר פורים עמי טט).

נטילת ידיים

נו. יש אומרים שאסור לאחוז את המגילה בידיו ממש, כמו שאסור ליגע בס"ת בידי. ויש חולקים

ואומרים שמותר לאחוז המגילה בידיו ממש. וכך המנהג פשוט להקל בזה. ומכל מקום נכון שיטול ידי קודם שיגע במגילה (פסקי תשובות ס"ה תרצ"א אות ז, וחז"ר פורים עמי עו).

פושטה כאיגרת

נז. המנהג שהש"ץ פושט את המגילה כולה קודם שמתחיל הקריאה. אבל שאר הציבור אינם צריכים לפשוט לפני הקריאה, אלא תוך כדי הקריאה – הולך ופושט, עד שבסוף הקריאה נמצאת כל המגילה פתוחה. וצריכים להזהר מאד שלא תיגרר המגילה על הארץ (שלחן ערוך ס"ה תרצ"ג ס"ה, ומשניב ס"ק נה-נו, וכה"ח ס"ק קב-קד, וחז"ר פורים עמי עד-עה).

נפלה המגילה

נח. מי שנפלה מידו המגילה לארץ, אין צריך להתענות על כך, אבל יתן פדיון תענית לצדקה (הרב חזון עובדיה פורים עמי עח. ושעיר פדיון תענית – הוא כשווי הסעודות שאוכל ביום, כמבאר בשו"ת דברי חיים סוף ס"ב).

מצוות צריכות כוונה

נט. קיימא לן "מצוות צריכות כוונה" (שלחן ערוך ס"ה ס"ה ט"ד), לפיכך צריך הש"ץ לעורר את הציבור לכוין לצאת ידי חובה בברכות ובקריאה, ואף הוא יכוין להוציאם (ש"ע ס"ה תרצ"ג ס"ה, ומשניב וכה"ח שם, וחז"ר פורים עמי עז). ויש נוהגים לומר "לשם יחוד" (כפ החיים ס"ה תרצ"ב סק"א).

עמידה ליד הש"ץ

ס. טוב ששני אנשים יעמדו מימין ומשמאל השליח ציבור בעת הברכות וקריאת המגילה (כה"ח ס"ה תרצ"ב סק"א, פסקי תשובות ס"ה תרצ"א אות א, וחז"ר פורים עמי עז).

הברכות שלפניה

סא. לפני קריאת המגילה בלילה – מברכים שלש ברכות: א. על מקרא מגילה. ב. שעשה נסים. ג. שהחיינו. ובקריאת היום, הספרדים – לא מברכים שהחיינו, והאשכנזים – יש מהם שנוהגים לברך שהחיינו גם כיום. ולפיכך, הספרדים צריכים לכוין ברכת שהחיינו בלילה – לפטור את כל מצוות הפורים. והאשכנזים המברכים גם כיום – יכוונו בברכת שהחיינו כיום – לפטור את כל מצוות היום (ש"ע ורמ"א ס"ה תרצ"ב ס"א, ומשניב ס"ק א-ב, וכה"ח סק"ד, וחז"ר פורים עמי סג).

וגם הקורא ביחיד – מברך את הברכות שלפניה (ב"י רמ"א ס"ה תרצ"ג ס"ה, ומשניב ס"ה תרצ"ב סק"ה, וש"ת א). וכן החוזר וקורא את המגילה בביתו להוציא את הנשים – חוזר ומברך את כל הברכות שלפניה כולל ברכת שהחיינו, ואם יש שם עשרה יחד עם הנשים והקטנים והקטנות שהגיעו לחינוך – מברך גם הברכה שלאחריה (הרב חזון עובדיה פורים עמי סה ועמ' פט והלאה).

מי מברך

סב. מעיקר הדין כל מי שיש בידו מגילה כשרה וקורא בלחש יחד עם הש"ץ – רשאי לברך בעצמו את כל הברכות יחד עם הש"ץ. ומכל מקום עדיף יותר לצאת ידי חובה בברכות מפי הש"ץ, מפני שברוב עם הדרת מלך (פסקי תשובות ס"ה תרצ"א אות א, וחזון עובדיה פורים עמי טט).

בעמידה או בישיבה

סג. השליח ציבור – מברך וקורא את המגילה מעומד, מפני כבוד הציבור. וכל הציבור – יושבים בעת קריאת המגילה. ובברכות – יש נוהגים לעמוד ויש נוהגים לשבת, ונהרא נהרא ופשטיה (ש"ע ס"ה תרצ"ג ס"א, ומשניב וכה"ח שם, וחז"ר פורים עמי סח).

קדוה בקריאתה ובשמיעתה

סד. צריך לדקדק היטב בקריאת המגילה ובשמיעתה, שלא יחסיר אפילו מילה אחת, שאם חיסר אפילו מילה אחת – לא יצא ידי חובה (משניב ס"ה תרצ"ג סק"ה, וכה"ח ס"ק יב, וחז"ר פורים עמי עח). ולכן במקומות שמרעישים בעת שמזכיר הש"ץ "המן" – צריך הש"ץ להמתין עד שיפסק הרעש, ויחזור שוב על המילה (משניב ס"ה תרצ"ג ס"ה, וכה"ח ס"ק קט, וחז"ר פורים עמי עט).

ויזהר לדקדק היטב בקריאת המילים, כי אף על פי שכל טעות שאינה משנה את המשמעות –

♦ שחרית וקריאת המגילה ♦

יתגבר כארי

עז. בשחרית משכימין לבית הכנסת, מפני שהתפילה ארוכה יותר משאר ימים, וצריך להספיק לקיים את כל מצוות היום (משני"ב סי' תרצג סק"ו, וכה"ח סי' ק"ט, ומחצית ש"ק). ויזהר מאד שלא להתנמנם בתפילה ובקריאת המגילה (ועיין לעיל סעיף סה).

תפילת שחרית

עז. מתפללין תפילת שחרית כרגיל, ומזכירים 'ועל הנסים' בהודאה (ופרטי' הדינים בזה נתבאר לעיל סעיפים מ"ז-מ"ח). ואחר חזרת הש"ץ אומר החזן 'חצי קדיש', ואין אומרים תחנון בי"ד וט"ו באדר (ש"ע סי' תרצג ט"ג, ומשני"ב סק"א, וכה"ח סי' ק"ב).

קריאת התורה

עז. מוציאים ספר תורה, וקוראים שלשה עולים בפרשת 'ויבא עמלק', והספרדים נוהגים לכפול את הפסוק האחרון - כדי להשלים לעשרה פסוקים (ש"ע סי' תרצג ט"ד), ואם לא כפל - אין זה מעכב (חזון עובדיה פורים ע"מ קז). והאשכנזים לא נהגו לכפול הפסוק האחרון (רמ"א שם). ואחר קריאת התורה אומרים 'חצי קדיש'. והאשכנזים נוהגים להחזיר את הס"ת להיכל, ולקרוא מיד את המגילה, ואח"כ אומרים אשרי ובא לציון (ביה"ל ס"ס תרצג, וקש"ע סי' קמ"א סכ"ב). אבל הספרדים מחזירים הס"ת אחר קריאת המגילה, ומיד אחר קריאת התורה אומרים 'אשרי', ומדלגים מזמור 'ענך ה' ביום צרה', ומתחילים 'ובא לציון' עד 'ואתה קדוש', וקוראים המגילה בברכותיה כמו בלילה (חזון עובדיה פורים ע"מ קח). ודיני קריאת המגילה - נתבאר לעיל סעיפים מ"ח-מ"ד.

קריאת היום

עז. קוראים המגילה ביום כמו בלילה, וכשמגיע לפסוק 'ליהודים היתה אורה ושמחה וששון ויקר', כשאומר תיבת 'ויקר' - ימשמש בתפילין של יד ושל ראש וינשקם (בא"ח פ"ר תצוה ה"ט, וכה"ח סי' תרצג סק"א, וחזון עובדיה פורים ע"מ קח).

מצוות היום

פ. אחר תפילת שחרית - יזדרז לקיים את מצוות היום בשמחה, והסדר הנכון הוא: מתנות לאביונים, משלוח מנות, וסעודת פורים (כה"ח סי' תרצג סק"י יח וסי' תרצג סק"ג, וליקוטי מהרי"ח הל' פורים, וש"ת אז נדברו ח"ו סי' סה, וש"ת שרגא המאיר ח"ו סי' קיג, וחזון עובדיה פורים ע"מ קטז וע"מ קלח, ועוד).

♦ דיני מתנות לאביונים ♦

מהו החיוב

פ"א. חייב כל אדם ליתן לפחות שתי מתנות לשני אביונים, דהיינו מתנה אחת לכל אביון (ש"ע סי' תרצג ס"א).

מי חייב

פ"ב. אחד אנשים ואחד נשים - חייבים במצות מתנות לאביונים (רמ"א ב"מ תצוה ט"ז, ומשני"ב סי' תרצג סק"א, וכה"ח שם סק"ג). וצריך הבעל להקנות המעות לאשתו - ותינתן היא, או שיתן הוא בעבורה (פסקי תשובות סי' תצוה טו בשם האחרונים). ומזנכים גם את הקטנים והקטנות במצוה זו (פמ"ג סי' תצוה א"א סי' יד, וכה"ח שם סק"ג, וסידור הגאון יעב"ץ, ועוד).

שיעור הנתנה

פ"ג. מעיקר הדין די ליתן פרוטה אחת לכל אביון (ריטב"א בחי' למגילה ז': וכ"כ המשני"ב סי' תרצג סק"ב, וחזון עובדיה פורים ע"מ קטז). ושיעור פרוטה - הוא המטבע הקטן ביותר היוצא בשוק, וכיום הוא מטבע של עשר אגורות (חזון עובדיה פורים ע"מ קטז). ויש אומרים שצריך ליתן שיעור של סעודה לכל אביון (ש"ת זרע יעקב סי' יא, בא"ח פ"ר תצוה ה"ט, ונ"ל), והוא כעשרה ש"ח (ספר ישמח ישראל ע"מ קמ"ג בשם הגה"ש וואזנר שליט"א. ועיין במשני"ב מהדו' דרשו סי' תרצג הערה 5, בשם הגרי"ש אלישיב ז"ל, שהרובה לצאת י"ח בהודו - יתן חמישים ש"ח לכל אביון). וכן המנהג להחמיר בזה בשתי המתנות של החיוב, אבל כמה שמוסף מעבר לחיוב - נותן כפי רצונו (כ"פ החיים סי' תרצג סק"ז).

ויענו כל העם

סז. נוהגים שכל הציבור אומר בקול רם את ארבעת הפסוקים הקשורים לעיקר הנס תחילתו וסופו, ואלו הם: א. איש יהודי. ב. בלילה הוא. ג. ומרדכי יצא. ד. ליהודים היתה. ויש שנהגו לומר בקול רם גם את הפסוק האחרון 'כי מרדכי היהודי' וגו'. ולאחר שאמר והקהל בקול רם, חזרו הש"ץ וקורא פסוקים אלו מתוך מגילת הכשרה - להוציא את הציבור ידי חובה (רמ"א ב"מ תרצג ט"ז, ומשני"ב וכה"ח סי' ט"ט, וחו"ע פורים ע"מ פד).

קרי ובתיב

סח. כשיגיע הקורא במגילה לפרק ח פסוק יא, יכפול: "להשמיד להרג ולאבד", ו"להרג ולאבד". וכן בפרק ט פסוק ב, יכפול: "ואיש לא עמד בפניהם", "ואיש לא עמד לפניהם". כי ישנן שתי נוסחאות בפסוקים אלו (כן נהג הגאון בעל חתם סופר, וכמ"ש בספר חוט המשולש ד"ו ע"א). וכ"כ הרב חזון עובדיה פורים ע"מ פ"ז בשם האחרונים). אבל אין לכפול בפרק ג פסוק ד, 'ויהי באמרם', 'כאמרם', אלא יקרא 'כאמרם' ככל קרי ובתיב שבתורה (ש"ת שרגא המאיר ח"ו סי' נג, וחזון עובדיה פורים ע"מ פח).

מלכו של עולם

סט. כשיגיע הקורא לפסוק "בלילה ההוא נרדה שנת המלך", יגן ויאריך מעט בתיבת 'המלך' - כדי לרמוז מה שאמרו חז"ל (מגילה טו): "שנת המלך" - מלכו של עולם (חזון עובדיה פורים ע"מ פה בהערה).

רמז הרומוז

ע. כשקורא במגילה את הפסוקים "על כל דברי האגרת הזאת", "אגרת הפורים הזאת", יענע את המגילה (משני"ב סי' תרצג ט"ג, וכה"ח סי' ק"א, וחזון עובדיה פורים ע"מ קח).

עשרת בני המן

ע"א. צריך לקרוא את עשרת בני המן בנשימה אחת, כולל המילה 'עשרת' - לרמז שכולם נתלו כאחד. וטוב שיתחיל לקרוא בנשימה אחת מתיבת 'חמש מאות איש' עד 'עשרת' - לרמז שעשרת בני המן היו שרים על אותם חמש מאות איש. ומכל מקום גם אם לא קרא בנשימה אחת - יצא ידי חובה (ש"ע רמ"א סי' תרצג ט"ז, ומשני"ב וכה"ח שם, וחזון עובדיה פורים ע"מ פה). וצריך להזהר לכתחילה לקרוא את התיבות 'ואת' מתוך המגילה, שלפעמים מרוב המהירות קוראים בעל פה. ובדיעבד - יצא ידי חובה (בא"ח פ"ר תצוה ה"ט, וכה"ח סי' תרצג ט"ג, וחזון עובדיה פורים ע"מ פז).

גלילת המגילה

ע"ב. אחר שסיימו את קריאת המגילה - גוללים אותה, ורק אחר כך מברכים את הברכה שלאחריה. ויזהרו לא לברך תוך כדי הגלילה (ש"ע סי' תרצג ט"ז, ומשני"ב וכה"ח שם, ופרי"ח סי' תרצג ס"א, וחזון עובדיה פורים ע"מ עה).

הברכה שלאחריה

ע"ג. לאחר הקריאה וגלילת המגילה - מברכים 'הרב את ריבנו'. ואין מברכים ברכה זו אלא בציבור. ואף נשים וקטנים וקטנות שהגיעו לחינוך - מצטרפים לעשרה לגבי ברכה זו (כבר נתבאר לעיל סעיף סא).

ארור המן

ע"ד. לאחר הברכה האחרונה, אומרים 'ארור המן' וכו', ויש נוהגים לכתולו שלש פעמים (ש"ע סי' תרצג ט"ז, וכה"ח שם, וחזון עובדיה פורים ע"מ פד).

סעודה בלילה

ע"ה. סעודת פורים שעשאה בלילה - לא יצא ידי חובתו. ומכל מקום נוהגים להרבות בסעודה גם בלילה (ש"ע רמ"א סי' תרצג ס"א, ומשני"ב וכה"ח שם, וחזון עובדיה פורים ע"מ קעט), ולומר דברי תורה ושירות ותשבחות לה' יתברך, ולפרסם הנס שעשה עמנו. וצריך להזהר מאד בעודת אלו מתערובת גברים ונשים וקלות ראש, כי קודש היום ובמקום גילה שם תהא רעדה. וראה מה שהבאנו בזה במדרש "אמרות טהורות", בשם מרן החיד"א ז"ל, דברים חוצבי להבות אש. ע"ש.

אינה מעכבת, מכל מקום ישנם הרבה שינויים שמעכבים אפילו בדיעבד, כגון: אם קרא ומרדכי ישב במקום ישב, או שקרא והמן נפל במקום נפל (ש"ע סי' תרצ ט"ד, ומשני"ב סי' נא, וכה"ח סי' פז, וחזון עובדיה פורים ע"מ עט). וכן צריך להזהר מאד במלעיל ומלרע, כגון: 'ב'ערב היא ובקרא היא שבה' - שצריך לקרוא מלרע, שאף זה משנה את המשמעות מהווה לעבר (ערוך השלחן סי' תרצ ט"ב, וחזון עובדיה פורים ע"מ פ).

ולכן צריך השליח ציבור להיות בקי היטב בקריאה. ואם חושש שיטעה בניקוד או בניגון באיזה מקומות - רשאי לסמן לו על המגילה בעיפרון, דאין המגילה נפסלת בכך (ש"ע סי' תרצ ט"ז, ופסקי תשובות שם אות ט). והטעמים - אינם מעכבים בדיעבד (חזון עובדיה ע"מ נח וע"מ פה בהערה).

ערנות

סח. הקורא את המגילה כשהוא מתנמנם - יצא ידי חובה בדיעבד. אבל השומע כשהוא מתנמנם - לא יצא אפילו בדיעבד, כי בוודאי החסיר כמה תיבות. ולכן צריך להזהר מאד שיהיה ערני כל זמן הקריאה, ובפרט בקריאה של היום שפעמים שהוא עייף והקריאה ארוכה. ואם הסיח דעתו בעת הקריאה, וחשב על דברים אחרים, אם שמע את הקריאה ועוקב באצבעו אחר הקורא - יצא ידי חובה. ולכן יזהר מאד להתרכז בקריאה, ולעקוב באצבעו אחר הקורא, כדי שאף אם יסיח דעתו לרגע - לא יפסיד את המצוה (ש"ע סי' תרצ ט"ב, ומשני"ב וכה"ח שם, וש"ת ארץ צבי סי' מה, וקוב"ל בלילה הוא ע"מ 9 בשם מרן הגרי"ש אלישיב ז"ל). ואם הוא מסופק אם החסיר איזה תיבות, או שמסופק אם קרא נכון, וכבר סיים את הקריאה - אינו צריך לחזור (ש"ת זרע אמת ח"ג סי' עה, וש"ת בית שלמה מסקאל ח"ו סי' קפג, וש"ת בית שערים הא"ח סי' שסז, וערוך השלחן סי' תרצ ט"ד, וכ"כ דעת הגאון יביע אומר ח"ח חא"ח סי' נה אות ח).

מחה תמחה

סו. נהגו העם להכות ברגליהם בכל פעם שמזכיר הש"ץ שם 'המן' בקריאת המגילה (ב"י ורמ"א סי' תרצ ט"ז), והרבה גדולים נהגו להכות רק בעת הראשון והאחרון (בא"ח פ"ר תצוה ה"י), והיו גדולים שלא נהגו להכות כלל (כן העידו על מהרי"ל, ע"י במשני"ב שם סי' נט). ומכל מקום גם הנוהגים להכות, צריכים להזהר שלא להכות יותר מדא, כי לכתחילה אין להפסיק בקריאת המגילה יותר מכדי נשימה אחת, וגם על ידי הכאה יתירה יכולים לגרום לאחרים שלא לשמוע איזה תיבות חלילה (משני"ב סי' תרצ ט"ק יח וסי' תרצ ט"ק נט ובע"ש צ"ב סי' ק"ג, וכה"ח שם סי' קט, ושו"א).

אמנם מה שהגידו לעשות בדור האחרון, שאחזים מעשה המן בידיהם, ובשעת קריאת המגילה מנפצים כל מיני מרעץ בישינ, ולא די שמפריעים השמיעה מן הקורא, וגורמים שהרבה אנשים לא שמעו איזה תיבות, ולא יצאו ידי חובתם, והרי הם כביכול דורכים ברגליהם על מצות מקרא מגילה, שהיא עיקרו של יום. ולא עוד אלא אגורמים צער להרבה בני אדם. ומזולזלים בקדושת בית הכנסת. ופעמים רבות משחיתים רכוש בית הכנסת. וכמה וכמה אבות נזיקין יש בזה. וכבר צווחו על זה גדולי הדור. והראשון לציון הגאון רבי יעקב ישראל אלגאזי זצ"ל בספר שלמי ציבור (דף שכת ע"ד) כתב, שאותם שעושים כן ידאגו מן הפורענות, וידוע המעשה שהובא בתנא דבי אליהו, באחד שלא שמע מיחה בכנו הקטן שהיה מפריע בבית הכנסת, ולא יצאו ימים אחדים וכל המשפחה שלו הושמדה כליל, רחמנא ליצלן. ועיין בשו"ת בני ימין (סימן א), שכל גדולי הדורות הקודמים ביטלו המנהג הזה מכל וכל, וקראו תגר על המרעישים בבית הכנסת, ואסרו אפילו להכות ברגלים בלבד (ויע"ב בכל זה בחזון עובדיה פורים ע"מ סב). וגם ידענו הרבה מעשים שניזוקו מזה אנשים רבים, וכמה נשים הפילו עובריהן מחמת זה, וכמה יתכפר עוון האיש שהוא שרצח במעשיו ועובר במעו אמו. והופכים כל שמחת הפורים לתוגה ועצב. אוי להם ואוי לפשם. וכל מי שיש בידו למחות ואינו מוחה, אף הוא נתפס באותו עוון. ולשומעים ינעם ועליהם תבא ברכת טוב.

וכה"ח ס"ק כד, וחזו"ע עמ' קעט קפא ורג בהערה. ועיין עוד לעיל סעיף (ע"ה).

ברכת המזון

קב. מזכירים 'ועל הנסים' בברכת המזון. ואם שכח לאמרו, אם עדיין לא אמר שם ה' של ברכת "על הארץ ועל המזון" – יחזור לאמרו במקומו. אבל אם אמר שם ה' – ימשיך ויסיים ברכת המזון, ובסוף הרהמן יאמר: הרהמן יעשה עמנו נסים ונפלאות כשם שעשה לאבותינו בימים ההם בזמן הזה, בימי מרדכי ואסתר וכו' (ש"ע ס' תרצה ס"ג, ומשנ"ב ס"ק טו, וכה"ח ס"ק לב, וחזו"ע עמ' קפב). ובברכה "מעין שלוש" – אין מזכירין "על הנסים" כלל (משנ"ב ס' תרפ"ב ס"ק טו, וכה"ח שם ס"ק יב, וש"ת יב"א ח"ג חא"ח ס' לו). ובנוסף "על הנסים", יש לומר "ועל הנסים", בתוספת וא"ל (חזו"ע תנוכה עמ' קצב).

נמשכה הסעודה

קג. אם התחיל סעודתו ביום, ונמשכה עד הלילה, אומר 'ועל הנסים' בברכת המזון – כיון שהולכים בזה אחר תחילת הסעודה (ש"ע ורמ"א ס' תרצה ס"ג, ומשנ"ב ס' יז, וחזו"ע עמ' קפב). אבל אם התפלל ערבית באמצע סעודתו, אינו מזכיר 'ועל הנסים' לא בתפילת ערבית ולא בברכת המזון (חזו"ע עמ' קפג). והנכון שיברך קודם ברכת המזון, ויזכיר 'ועל הנסים' בברכת המזון, ורק אחר כך יתפלל ערבית (משנ"ב ס"ק טו).

פורים דמוקפים

קד. עיירות המוקפות חומה מימות יהושע בן נון – מקיימים את כל מצוות הפורים בט"ו באדר (ש"ע ואחרונים בס' תרפ"ב ס"א), ומזכירים בתפילת ערבית 'ועל הנסים', וקוראים את המגילה בברכותיה, ככל הדינים שנתבארו לעיל סעיפים מח-עד. וכן בתפילת שחרית מזכירים 'ועל הנסים', וקוראים בתורה בפרשת 'ויבא עמלק', וקוראים את המגילה בברכותיה, ומקיימים מצוות מתנות לאביונים, משלוח מנות, וסעודת פורים, ככל הדינים שנתבארו לעיל סעיפים מח-קג.

קה. וכן עיירות שיש בהם ספק אם הם מוקפות חומה מימות יהושע בן נון, כמו: חברון, טבריה, יפו, עכו, צפת, לוד, רמלה, באר שבע, חיפה, בית שאן, אף על פי שיעקר הפורים שלהם הוא ב"ד באדר – שבו הם מקיימים את כל מצוות הפורים וקוראים המגילה בברכותיה, מכל מקום גם בט"ו באדר – הם מזכירים 'ועל הנסים' בתפילת ערבית, וקוראים את המגילה בלי ברכות (ש"ע ואחרונים בס' תרפ"ב ס"ד, וחזו"ע עמ' ק והלאה). וכן בתפילת שחרית מזכירים 'ועל הנסים', אבל אינם קוראים בתורה בפרשת 'ויבא עמלק', וקוראים את המגילה בלי ברכות. משלוח מנות, וסעודת פורים (אחרונים בס' תרפ"ב ס"ד, וחזו"ע עמ' ק והלאה).

קו. ערים הסמוכות ברצף בתים לערים המסופקות, כמו: בני ברק, רמת גן, תל אביב, חולון, שהן סמוכות ברצף בתים ליפו, וכן חיפה שסמוכה לחיפה העתיקה, טוב שיקראו את המגילה בלי ברכה. וכן כל כיצא בהן (אחרונים בס' תרפ"ב, וחזו"ע עמ' קיב).

מנהגי הפורים

תחנון

קז. אין אומרים תחנון ב"ד וט"ו באדר כלל (טוש"ע ס' תרצ"ג ס"ג, ואחרונים שם).

מלאכה

קח. נהגו שלא לעשות מלאכה ביום הפורים, העיירות – ב"ד באדר, והמוקפים – בט"ו באדר, והמסופקות – ב"ד באדר. וכל העושה בו מלאכה – אינו רואה סימן ברכה מאתה מלאכה. אבל לצורך פורים – מותר לעשות מלאכה. וכן מלאכת 'דבר האבד' – מותרת (טוש"ע ס' תרצ"ג ס"א, ואחרונים שם, וחזו"ע עמ' קצד והלאה).

תחפושות

קט. יש נוהגים להתחפש בפורים, ובעיקר הילדים (ועי' לעיל סעיף לט בסעודה צריכים ללבוש בגדי שבת בפורים), ומנהג זה יסודו בהררי קודש. אמנם צריכים להזהר מאד מתחפושות של אשה לאיש או איש לאשה, ששום איסור לא הותר בפורים,

"מכתב ברכה" קטן אל המשלוח, ולחתום עליו שם השולח. ומצוה לשלוח לרבו. והספרדים נוהגים לשלוח גם לאבל. אבל האשכנזים נוהגים שלא לשלוח לאבל, אלא אם הוא רבו (ש"ע ורמ"א ס' תרצה ס"ד, והאחרונים הנ"ל).

זמן המשלוח

צג. מצות משלוח מנות – זמנה דוקא ביום ולא בלילה. ולכתחילה יזהר לשלוחם לפני שעושה סעודת פורים. ויזהר גם כן להזכיר לפני ביתו שיקיימו מצוה זו (רמ"א ס' תרצה ס"ד, ומשנ"ב וכה"ח שם, וחזו"ע עמ' קלה).

כוונה לשם מצוה

צד. לפני שנותן המשלוח לרעהו, יכוין שבא לקיים "מצות משלוח מנות", שמצוות צריכות כוונה. ויש נוהגים לומר "לשם יחוד" (כף החיים ס' תרצה ס"ק לו).

כל המרבה

צה. כל המרבה לשלוח מנות לרעים – הרי זה משובח (רמב"ם פ"ב מה' מגילה ה"ט, וש"ע ס' תרצה ס"ד). ומכל מקום עדיף יותר להרבות במתנות לאביונים מאשר להרבות במשלוח מנות ובסעודה (בכורז לעיל סעיף פח).

דיני סעודת פורים

מהו החיוב

צו. חייב כל אדם לסעוד לכל הפחות סעודה אחת ביום הפורים. וצריך לכתחילה לעשותה בפת, ולאכול בסעודה בשר בהמה, ולשתות יין (רמ"א ס' תרצה ס"א, ומשנ"ב וכה"ח ופס"ת שם, וחזו"ע עמ' קעג והלאה).

שתיית יין

צז. חייב איניש לבסומי בפוריא עד דלא ידע בין ארור המן לברוך מרדכי. ויש אומרים שדין זה כפשוטו שצריך להשתכר עד שיטעה לומר "ברוך המן". ויש אומרים שמספיק שישתה יותר מהרגלו ויירדם. ויש אומרים שדין לשתות יותר מהרגלו. ויזהר לברך ברכת המזון קודם שישתה וישתכר. ועל כל פנים מי שידוע שעל ידי שכרותו עלול לבטל איזה מצוה – לא ישתכר, אלא ישתה רק מעט יין. וגם הנשים לא ישתו יין אלא מעט (ש"ע ורמ"א ס' תרצה ס"ב, ומשנ"ב וכה"ח ופס"ת שם, וחזו"ע עמ' קעה והלאה).

מי חייב

צח. אחד אנשים ואחד נשים – חייבים בסעודת פורים. ומחנכים גם את הקטנים והקטנות, כמו בכל מצוה דרבנן (בא"ח פ"ר תצוה ה"ז, וכה"ח ס' תרצה ס"ק נד, ופסקי תשובות שם אות ב, וחזו"ע עמ' קעה, וסי' פורים וחדש אדר פ"ח ה"א).

זמן הסעודה

צט. מצות סעודת פורים – זמנה דוקא ביום ולא בלילה (טוש"ע ס' תרצה ס"א). ומכל מקום נוהגים להרבות בסעודה גם בלילה, כמו שכתבנו לעיל סעיף עה.

כוונה לשם מצוה

ק. לפני שיתחיל בסעודה – יכוין שבא לקיים "מצות סעודת פורים", שמצוות צריכות כוונה. ויש נוהגים לומר "לשם יחוד" (כף החיים ס' תרצה ס"ק טז).

שמחה של מצוה

קא. מצוה לעשות הסעודה יחד עם בני ביתו וחבריו, שבת אחים גם יחד, כי אינה דומה השמחה שישמח לבדו לשמחה שישמח יחד עם בני ביתו וחבריו. והעיקר שיהיה שמחה של מצוה, בשירות ותשבחות לה' יתברך, ולהודות לו יתברך ולפרסם הנסים שעשה עמנו בימים ההם בזמן הזה, ולהרבות בדברי תורה ופרפראות לחכמה, שאין לך שמחה גדולה כשמחת התורה. וצריך להזהר מאד מהוללות וקלות ראש, ותערובת גברים ונשים, וכבר צווחו על זה חכמים הראשונים. והיודע שבסעודה משפחתית כזו – באים לידי הוללות וקלות ראש, לא יסעד עמהם, ושומר נפשו ירחק מהם (משנ"ב ס' תרצה ס"ק טז).

מספי מעשר

פד. שתי המתנות הראשונות – אינו רשאי ליתן מכספי מעשר, אבל מה שמוסיף מעבר לחיוב – רשאי ליתן מכספי מעשר (משנ"ב ס' תרצ"ג ס"ק יח, וכה"ח ס"ק יד, וחזו"ע עמ' קע).

זמן הנתינה

פה. זמן הנתינה – הוא דוקא ביום ולא בלילה (משנ"ב ס' תרצה ס"ק כב, וכה"ח שם ס"ק יז, וחזו"ע עמ' קסט). וישתל מאל לקיים מצוה זו מיד לאחר קריאת המגילה של יום הפורים (ע"פ מה שאמרו חז"ל במגילה ד: וכ"כ בשער הכוונות דק"ט ע"ג, וכה"ח ס' תרצ"ג ס"ק יח, ובחזו"ע עמ' קסט).

למי נותנים

פו. עיקר המצוה – היא ליתן לאביונים מרודים שאין להם במה לקיים סעודת פורים (מקור חיים ס' תרצ"ג ס"ג, וספר אשרי האיש ח"ג פמ"ו ה"ז בשם מרן הגרי"ש אלישיב ז"ל). ומכל מקום אברך עני בן תורה – קודם לשאר אביונים (כן הורה מרן הראשון לציון הגאון רבי יצחק יוסף שליט"א, בשיעורו השבועי במוצ"ש פרשת ויקהל תשי"ד).

כוונה לשם מצוה

פז. לפני שנותן 'מתנות לאביונים' יכוין שבא לקיים "מצות מתנות לאביונים", שמצוות צריכות כוונה. ויש נוהגים לומר "לשם יחוד" (כף החיים ס' תרצ"ג ס"ד).

כל המרבה

פח. כל המרבה במתנות לאביונים – הרי זה משובח. ואין מדקדקין במעות פורים – אלא כל הפושט ידי נותנים לו. ועדיף יותר להרבות במתנות לאביונים מאשר להרבות בסעודתו ובמשלוח מנות, שאין לך שמחה גדולה ומפוארה כמו לשמח לב עניים יתומים ואלמנות, שהמשמח לב האלמלים הללו – דומה לשכינה, שנאמר להחיות רוח שלמים ולהחיות לב נדכאים (רמב"ם פ"ב מה' מגילה ה"ז, וש"ע ס' תרצ"ג ס"ג, ומשנ"ב ס"ק יח, וכה"ח ס"ק יח, וחזו"ע עמ' קסח).

דיני משלוח מנות

מהו החיוב

פט. חייב כל אדם לשלוח לחבירו 'משלוח מנות' ביום הפורים, דהיינו שתי מנות לאדם אחד, שנאמר 'ומשלוח מנות איש לרעהו' (טוש"ע ס' תרצה ס"ד).

מי חייב

צ. אחד אנשים ואחד נשים – חייבים במצות משלוח מנות (רמ"א שם, ומשנ"ב וכה"ח שם, וחזו"ע עמ' קמ). וצריך הבהל להקנות את המשלוח לאשתו – ותשלח היא (פסקי תשובות ס' תרצה אות טו בשם האחרונים). ואיש ישלח לאיש, ואשה תשלח לאשה (רמ"א, משנ"ב, וכה"ח, וחזו"ע שם). ומחנכים גם את הקטנים והקטנות במצוה זו (פמ"ג ס' תרצה א"א ס"ק יד, וכה"ח שם ס"ק נז, ואשל אברהם מבוטשאטש, וסידור הגאון יעב"א, וחזו"ע עמ' קמב).

מה שולחים

צא. 'משלוח מנות' – צריך שיהיה שני מיני מאכל או שני מיני משקה שונים, או מין מאכל אחד ומין משקה אחד, כגון עוגה או קופסת טונה ובקבוק יין. אבל אין יוצאים ידי חובה בבגדים או כסף ושאר דברים שאינם מיני אכילה ושתיה. ועיקר המצוה היא – שיהיו המנות יקרות הערך ועריבות לפי ערך הנותן והמקבל, ולכן ראוי שיהיה בהם כדי שיעור סעודה (כמאה ושבעים גרם). ונוהגים להוסיף מיני מתקה שונים. ונותנים הכל בתוך כלי נאה, ושולחים איש לרעהו (ש"ע ס' תרצה ס"ד, ומשנ"ב ביה"ל וכה"ח שם, ופסקי תשובות שם בשם האחרונים, וחזו"ע עמ' קיז-קלב). אמנם אין צריך להקפיד בכל הפרטים הללו אלא דוקא במשלוח אחד, אבל בשאר המשלוחים שמוסיף על המצוה – רשאי לשלוח כפי רצונו (יוסף אומץ יופא ס' תרצ"ג, וחזו"ע עמ' קלב).

למי שולחים

צב. ישלח המנות לחבירו, ואשה תשלח לרעותה. וצריך לשלוח דוקא לגדולים (בני מצוות). ויכול לתת המשלוח בעצמו או על ידי שליח, אבל צריך שידע המקבל מי שלח לו. ולכן מנהג טוב לצרף

ויזהרו מאד מתחפושות של פריצות, וכל אדם צריך להשגיח בזה על בניו ובנותיו. וכן יזהרו מתחפושות מפחידות (רמ"א ואחרונים בס"ס תרצו, וחזו"ע עמ' קצט והלאה, וספר פורים וחדש אדר פרק י).

כובת המן

קי. מנהג קדום לעשות כובת בדמות המן, ותולים אותה על גגות הבתים ארבעה וחמשה ימים לפני פורים, וביום פורים מדליקים מדורה גדולה, ושורפים הכובה ההיא באש, ועומדים סביב המדורה ומזמרים שירות ותשבחות לה' (ע"פ הגמ' בסנהדרין סד: וספר הערוך ערך שוור, וספר סנטן ליאיר בחלק השו"ת סי' יב. וכן נוהגים כיום בשיבת 'כסא רחמים' תכ"א).

מאכלים מיוחדים

קיא. יש נוהגים לאכול 'זרעונים' בפורים, (וגם תבשיל אורז נחשב לזרעונים). וכן נוהגים לאכול 'אזני

המן'. ויש נוהגים לאכול בצק ממולא בכשר וקטניות, הנקרא בלשון אשכנז 'קרעפלאך', ובערבי קורין אותו סמבוסק (ב"י ורמ"א סי' תרצה ס"ב, ואחרונים שם, ובא"ח פר' תצוה ה"ט, וחזו"ע עמ' קעט, וספר פורים וחדש אדר פרק י).

דיני אבלות בפורים

אונן

קיב. מי שמת לו מת ועדיין לא נקבר - והוא הנקרא "אונן", שאסור לו לאכול בשר ולשתות יין, מכל מקום בפורים - מותר, לפי שאין אבלות של יחיד דוחה את שמחת פורים שהיא מצוה של רבים. ואינו מניח תפילין, אלא אם כן נפטר המת לפני פורים ונקבר בפורים - שאז מניח תפילין בברכה (ש"ע ואחרונים סי' תרצו ס"ז, וחזו"ע עמ' קפו ועמ' קצב).

סעודת הבראה

קיג. המנהג בירושלים שלא להברות בפורים, אלא רק על אב ואם. ובשאר מקומות נוהגים להברות בפורים, אך טוב להברות רק בעוגות וקפה, ולא בכינים (חזון עובדיה עמ' קצג).

אבלות שבועה

קיד. אין אבלות נוהגת בפורים בפרהסיא כלל, לא בי"ד ולא בט"ו, לא כיום ולא בלילה. ולכן, לא ישב על הארץ, ולא ילבש בגד קרוע, אלא ילבש בגדי שבת, וינעל נעלי עור. אבל דברים שבצינעא - נוהג כמו בשבת. והולך לבית הכנסת לשמוע "מקרא מגילה" בציבור, ויחייב במתנות לאבינונים ומשלוח מנות וסעודת פורים. ולשלוח משלוח מנות לאבל, הספוריים - שולחים, והאשכנזים - מנעמים (ש"ע י"ד סי' תא ס"ז, ורמ"א באו"ח סי' תרצו ס"ד וס"ו, ואחרונים שם, וחזו"ע עמודים סו קפז קצג).

המשך מעמוד א'

באותה העת חיבר רבי שלמה את ספרו "מנות הלוי" - שהוא פירוש על מגילת אסתר. וכאשר הגיעו ימי הפורים, ביקש החתן מהוריו כי יצרפו את מתנתו - חיבורו על מגילת אסתר יחד עם משלוח המנות המיועד לכלה. **ההורים** המה ראו כן תמחה, אבל רבי שלמה אמר להם: הן מתנות ותכשיטים יש להן די והותר מבית הוריה העשירים, אבל חיבור שכזה על המגילה - לא תקבל מאף אחד, ובוודאי תשמח בו...

ואכן, ההורים עשו כמצוות בנם החתן, וצירפו את החיבור יחד עם המשלוח, מנחה שלוחה אל הכלה, במקום תכשיטי זהב וכסף כנהוג. **אין** לשער את גודל השמחה שאחזה בכל בני משפחת הכלה בראותם את החיבור הנפלא, וששו עליו כעל כל הון, בקוראם עליו "טוב לי תורת פיך מאלפי זהב וכסף". **לימים,** כאשר הדפיס רבי שלמה את חיבורו על המגילה, קרא שמו בישראל "מנות הלוי", להורות כי חיבור זה שימש כמשלוח מנות בזמן אידוסיו... (ע"פ קורא הדורות)

מתי יכתבו את המגילה

פעם נכנס הרה"ק רבי מנחם מנדל מוקוצ' זצ"ל לבית המדרש וסאל: 'מתי יכתבו כבר את המגילה? ולא הבינו השומעים מה כוונתו. **נכנס** בנו הרה"ק ר' דוד זצ"ל לשאול ממנו פירוש הדברים. נענה רבינו ואמר לו: הנה רואים ממגילת אסתר שמכל הצרות שעברו - נצמחה אחר כך הישועה. **וכן** לעתיד לבוא יכתבו מגילה מכל הצרות ויראו גם אז אין נצמחה הישועה על ידי הצרות. וזהו ששאלתי 'מתי כבר יכתבו את המגילה!' (ע"פ עמוד האמת)

פתגם המלך

החכם נוהר ביום פורים יותר מאשר הסכל ביום הכפורים

(צוואת רבינו יעקב בעל הטורים זצ"ל)

מילתא דבדיחותא

כידוע, כיום עם התפתחות הרפואה המודרנית, ניתן לעשות דיטאה בקלות על ידי נתינת 'טבעת' בקיבה, ועל ידי זה יושפע שפע רב, ומוריד הרבה ממשקלו בשקל הקודש.

על פי האמור, יש ליישב קושיא חזקה במגילת אסתר, כי מתחילה נאמר שם: **"וימלא המן"** - משמע שהיה שמן, ואילו אחר כך כתוב: **"איש צב ואיב המן הרע הזה"** - משמע שהיה רזה. ועל פי האמור, יש ליישב בפשיטות, דכאן קודם נתינת הטבעת, כאן לאחר נתינת הטבעת. ודו"ק.

עם סגולה

תענית אסתר

יום זה הוא מסוגל מאוד שיקובל תפלינו בזכות מרדכי ואסתר, וכל מי שצריך רחמים על איזה דבר שהוא צריך להתפלל, יקח פנאי לעצמו ביום התענית אסתר, ויאמר תחילה מזמור כ"ב בספר תהלים "למנצח על אילת השחר", ודרשו רז"ל (יומא כט.) דאסתר היתה נקראת אילת השחר. ואחר כך ישפוך לפני ה', ויבקש בקשתו, ויזכיר זכות מרדכי ואסתר, אשר בזכותם יעתר לו הקב"ה ויפתח לו שערי רחמים, ותקובל תפלתו ברצון.

(קב הישר ספצ"ז)

יום הפורים

קיבלתי מגדול אחד זכרונו לברכה, דסגולה בפורים להשכים בבוקר, ולהרבות בתפילה ובבקשה לפני ה' יתברך על כל דבר. בני, חיי, ומזוני, והן על שאר דברים, ועל כל קרוביו. כי באותו יום עת רצון מאוד, וכל העולמות המה בשמחה וברצון. ועל זה אמרו רבותינו זכרונם לברכה: "כל הפושט יד נותנין לו". וכן הוא מקובל מפי גדולי הצדיקים תלמידי הבעל שם טוב זכותם תגן עלינו. וכן מקובל מפי הרב הקדוש מהרצ"ה מזידיטשוב זיע"א, שכל השותה בפורים - כאילו מתענה משבת לשבת. והשותה בפורים - הוא סגולה להמתקת הדינים, ונקרעים כל המסכים המבדילים. והוא בודק ומנוסה.

(סגולות ישראל מערי"פ אות ד)

עין היים היא למחזיקים בה ורומניה מאושר

בעז"ה בזמן קיץ הבעל"ט, יפתח כולל ערב בבני ברק לימוד סוגיות בעיני עד החלכה למעשה

בשמאלה

עושר

זכבוד

מסגרת ייחודית המשלבת לימוד של אברכים עם בעלי בתים

דרושים תורמים להחזקת הפרוייקט

ישנה אפשרות להנציח את שם הכולל לע"נ או להצלחה

לפרטים/תרומות: 052-714-24-37

"אורח

ימים

בימינה

סת"ם למהדרין
• כל סוגי הסת"ם (ספרי תורה, תפילין, מחזות, מגילות, פיטום הקטורת, ועוד).
• כל סוגי הכתבים (ספרדי, אשכנזי, חב"ד).
• בדיקות של תפילין ומחזות.
• שיפוץ וחינוך בתי התפילין והרצועות.
להזמנות: 052-7142437 (יעקב ראש)

העלון מוקדש להצלחת:
חני חנינה בת דליה וכל יוצאי חלציה לעילוי נשמת:
מנחם הראש"ל הגאון רבי מרדכי צמח בן מויל טוב זצ"ל, הגאון רבי יעקב חי בן מרגלית זצ"ל, רחל בת מרים, נוריה נורית בת עזיזה, אכרהה בן שרה, נתנאל בן שמחה, עזיזה בת צ'חלה, שלמה בן סלחה, חנינה בת חביבה, יוסף בן ורה, אמה בת שושנה, ר' יחיאל מיכל בן מרים, אור בן נעמה, ולעילוי נשמות כל מתי עם ישראל